

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «Магістр»

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ І ФІНАНСОВОГО СТАНУ
..... ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконав: студент гр. ОП - 61
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва)
НЕВАРЕНИХ І.В.
(Прізвище та ініціали)
Керівник: к.е.н., доц.МИРОНЧУК З.П.
(Прізвище та ініціали)
Рецензент: _____
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступінь «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

« 20 » лютого 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу студента

Неварених Ігора Валерійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту грошових потоків і фінансового стану в ..... Золочівського району Львівської області»

Керівник роботи: Миرونчук З.П., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом ЛНУП від «27» жовтня 2023 р. № 572/К-С

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до «15» січня 2024 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) спеціальна і наукова література, нормативно-правові акти, первинна і зведена документація, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, форми фінансової, статистичної та податкової звітності

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). **ВСТУП**

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна суть категорій грошові кошти та грошові потоки підприємства, класифікація і завдання їх обліку.

1.2. Нормативно-правове та літературне забезпечення обліку та аудиту грошових коштів

1.3. Методика дослідження обліку, аналізу та аудиту грошових коштів

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ..... ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЇХ ОБЛІК ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

2.1. Аналіз економічної діяльності та оцінка стану наявності та руху грошових коштів підприємства.

2.2. Первинний облік готівки в касі та коштів на рахунках у банку.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік руху грошових коштів.

2.4. Розкриття інформації про наявність і рух грошових коштів у фінансовій звітності.

2.5. Методика та організація проведення аудиту готівки та коштів на рахунках в банку.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1. Організація формування облікової політики в частині обліку грошових коштів.

3.2. Вдосконалення обліку і контролю грошових коштів в умовах комп'ютерних технологій.

3.3. Організація обліку грошових коштів із застосуванням МСФЗ.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАУРИ

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів (роботи)
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки для дипломної роботи).	20.02.23-24.04.23р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	25.04.23-21.07.23р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	22.07.23р.-26.10.23р.
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	27.10.23р.-15.01.24р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	16.01.2024р.

Студент

(підпис)

НЕВАРЕНИХ І.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

МИРОНЧУК З.П.

(прізвище та ініціали)

УДК 657. 422.1

Кваліфікаційна робота: 94 с. текстової частини, 23 таблиці, 4 рисунків, 41 літературне джерело.

Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту грошових потоків і фінансового стану в ..... Золочівського району Львівської області. Неварених І. В. Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. – Дубляни, Львівський НУП, 2024.

У кваліфікаційній роботі досліджено економічний зміст грошових коштів, їх значення для ефективної діяльності суб'єктів господарювання, завдання обліку грошових коштів, а також нормативно – правове регулювання їх обліку і контролю у сільськогосподарських формуваннях.

Висвітлено організаційно – економічну характеристику ..... Проведено оцінку основних економічних показників та фінансового стану досліджуваного господарства. Досліджено стан обліку грошових коштів у товаристві з обмеженою відповідальністю, а також методику проведення контролю даної ділянки обліку. Обґрунтовано необхідність вдосконалення обліку грошових коштів при журнально – ордерній формі обліку та при автоматизованій обробці економічної інформації.

На основі опрацьованого теоретичного та фактичного матеріалів зроблено висновки та пропозиції щодо даної теми дипломної роботи.

Анотація

Досліджуються теоретичні засади формування і використання грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах. Проведено аналіз структури та ефективності використання готівки і коштів на поточному рахунку в банку у ..... Золочівського району Львівської області. Розглядається організація системи первинного обліку наявності та руху коштів в досліджуваному підприємстві, методика аналітичного, синтетичного обліку та відображення у звітності грошових коштів, здійснення контролю за наявністю і витрачанням коштів на різні потреби господарства. Розроблені положення з формування ефективної облікової політики в частині обліку грошових коштів. Обґрунтовано економічну вигідність запровадження автоматизованої системи обліку коштів на підприємстві.

Ключові слова: грошові кошти, бухгалтерський облік, готівка, поточний рахунок, первинний, синтетичний і аналітичний облік, аудит, облікова політика, автоматизація обліку.

Abstracts

The theoretical foundations of the formation and use of cash at agricultural enterprises are studied. The structure and efficiency of the use of cash and funds on the current account in the bank in the "....." llc of Zolochiv district of Lviv region are analyzed. The organization of the system of primary accounting for the availability and movement of funds in the studied enterprise, methods of analytical and synthetic accounting and reporting of cash, control over the availability and expenditure of funds for various needs of the enterprise are considered. Provisions for the formation of an effective accounting policy in terms of cash accounting have been developed. The economic profitability of introducing an automated cash accounting system at an enterprise is substantiated.

Keywords: cash, accounting, cash, current account, primary, synthetic and analytical accounting, audit, accounting policy, automation of accounting.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	7
Розділ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна суть категорій грошові кошти та грошові потоки підприємства, класифікація і завдання їх обліку.....	10
1.2.Нормативно-правове та літературне забезпечення обліку та аудиту грошових коштів.....	21
1.3. Методика дослідження обліку, аналізу та аудиту грошових коштів.....	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ....., ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЇХ ОБЛІК ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ	31
2.1.Аналіз економічної діяльності та оцінка стану наявності та руху грошових коштів підприємства.....	31
2.2.Первинний облік готівки в касі та коштів на рахунках у банку.....	37
2.3.Синтетичний та аналітичний облік руху грошових коштів.....	47
2.4.Розкриття інформації про наявність і рух грошових коштів у фінансовій звітності.....	61
2.5.Методика та організація проведення аудиту готівки та коштів на рахунках в банку.....	64
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	72
3.1.Організація формування облікової політики в частині обліку грошових коштів.....	72
3.2.Вдосконалення обліку і контролю грошових коштів в умовах комп'ютерних технологій.....	77
3.3.Організація обліку грошових коштів із застосуванням МСФЗ.....	81
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Актуальність теми. Розширення ринкових відносин в Україні сприяє постійному кругообігу фінансових ресурсів як в економіці в цілому, так і в окремих підприємствах.

Усередині підприємства грошові потоки пов'язані з усіма господарськими процесами та пов'язані з зовнішнім світом. Через це непередбачені зміни в інтенсивності, обсязі або напрямі руху грошей можуть вплинути на роботи усіх структурних підрозділів підприємства, вплинути на поточну та довгострокову роботу, призвести до зниження прибутковості та платоспроможності, а також погіршити фінансовий стан. За таких обставин керівництва грошовими потоками підприємства є життєво важливим. Щоб досягти цього, керівництво підприємства має отримати та проаналізувати всю інформацію про рух грошових коштів, яка формується в системі обліку.

Інформаційні ресурси для управління грошовими потоками є життєво важливими для сільськогосподарських підприємств, які перебувають у кризовому стані, в умовах нестабільності та ризику неплатежів. Для прогнозування та планування грошових потоків у перспективі є необхідною аналітична інформація. Це означає, що необхідно провести дослідження, щоб визначити структуру, обсяг, форми звітності та терміни подання інформації для системи управління, яка базується на організації обліку та аналізу грошових потоків і їх ефективному використанні. Для цього необхідно обґрунтувати теоретичні, методичні та організаційні основи їх обліково-аналітичного відображення.

Результати обстеження стану обліку та аналізу руху грошових потоків, проведеного на вітчизняних сільськогосподарських підприємствах, показують, що обліково-аналітичні процеси організовані недостатньо, а це негативно діє на ефективність керування кругообігу грошових потоків.

Мета дипломної роботи полягає в тому, щоб підтвердити теоретичні положення та запропонувати практичні поради щодо обліку та аналізу грошових потоків сільськогосподарського підприємства.

Для досягнення цієї мети потрібно виконати наступні завдання:

розширити значення терміну «грошовий потік» і розширити категорію грошових потоків;

- розробити пропозиції щодо удосконалення методів і організації фінансового обліку руху грошових коштів підприємства;

- запропонувати організаційні засади для центрів фінансової відповідальності щодо управлінського обліку руху грошових коштів;

- провести аналіз формування інформаційної бази системи управління грошовими потоками;

- підсумувати та упорядкувати хід проведення аналізу грошових потоків, щоб його можна було адаптувати до сучасних умов ведення бізнесу.

Об'єктом дослідження є процес кругообігу грошових потоків в ..... Золочівського району Львівської області.

Предметом дослідження є методологія та структура обліку і аналізу грошових потоків сільськогосподарських підприємств.

Для досягнення мети використовується аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування та порівняння. Інформація, яка служить основою для дипломного дослідження, включає законодавчі та нормативні акти щодо обліку грошових коштів, дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів і практиків з економіки, менеджменту, обліку, фінансів, аналізу та планування.

У цій роботі використовувалися офіційні документи Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України та фінансова та статистична звітність ..... Золочівського району Львівської області.

Результати були унікальними, оскільки вони додали до класифікації грошових потоків нові категорії та види, такі як участь грошового потоку в формуванні прибутку, рівень синхронності грошового потоку та умови розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

- удосконалено класифікацію грошових потоків, додавши нові категорії та види, такі як участь грошового потоку в формуванні прибутку, рівень синхронності грошового потоку;
- умови розрахунків і вплив на прийняття рішень;
- ступінь організації грошових потоків;
- сформовано організаційні основи та структуру інформаційної бази системи управління грошовими потоками;
- виділено та об'єднано підсистеми обліку, аналізу, прогнозування, планування та зовнішніх джерел інформації з метою забезпечення необхідної інформації про грошові потоки для апарату управління;
- процес проведення системного аналізу, який базується на поетапному дослідженні грошових потоків і реалізується шляхом визначення показників ліквідності, ділової активності підприємства, групи аналітичних фінансових коефіцієнтів і показників Звіту про рух грошових коштів дозволяють виявити слабкі місця та тенденції розвитку грошових потоків.

У майбутньому це підвищить ефективність управління грошовими потоками та знизить ризик втрати платоспроможності.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1.Економічна суть категорій грошові кошти та грошові потоки підприємства, класифікація і завдання їх обліку

Одним із найбільш геніальних відкриттів, які людство зробило протягом свого існування, є поняття грошей. Гроші є найважливішим фактором, який забезпечує стабільність ринкової економіки, і вони безпосередньо впливають на стабільність економічного піднесення країни, допомагаючи підприємствам максимально використовувати свої потужності, гарантуючи повну зайнятість населення та інші фактори. Весь кругообіг доходів і видатків як економіки країни на макрорівні, так і економіки підприємств на макрорівні тримається на ефективно діючій грошовій системі. Важливою характеристикою грошей є те, що вони дозволяють пов'язати майбутні та поточні обмінні операції. Це є однією з основних характеристик грошей як економічної категорії[15, ст.92].

В економічному процесі гроші реалізують функції міри вартості, засобу обміну, утворення майна і накопичення капіталу. Вони легко і швидко перетворюються в будь-які матеріальні цінності, що робить їх абсолютно ліквідним активом. У зв'язку з важливою роллю грошових коштів у фінансово-господарській діяльності необхідно вести постійний і своєчасний облік операцій, пов'язаних із рухом грошових коштів, контролювати наявність, зберігання та цільове використання грошових коштів і грошових документів.

Таким чином, гроші є самим активним компонентом і складовою часткою економічного функціонування суспільства, а також відносин між різними учасниками та ланками відтворювального процесу. Це і є економічною суттю грошей.

Гроші виявляють свою сутність через участь у наступних процесах:

- а) виконанні різноманітних суспільних відносин;
- б) поділ валового національного продукту, покупці яких мають нерухоме майно та земельні ділянки;

в) встановлення цін, які відображають вартість товарів.

Необхідно максимізувати середній залишок грошових активів підприємства, оскільки ці активи необхідні для забезпечення достатнього рівня платоспроможності та ліквідності. Однак, коли гроші зберігаються на банківських рахунках, вони виводяться з фінансового обороту, що зменшує загальний показник рентабельності оборотних активів. Крім того, ці грошові активи постійно піддаються інфляції. Таким чином, розробка та реалізація політики управління грошовими активами є важливим завданням компанії з метою оптимізації загального обсягу активів і залишку. Це дозволяє компанії підтримувати достатній рівень ліквідності та платоспроможності. Головною метою управління грошовими коштами підприємства є забезпечення достатності коштів для фінансування поточних витрат шляхом здійснення платежів по зобов'язаннях та синхронізації надходження коштів з власних і позикових джерел.

Оборотні активи включають грошові кошти сільськогосподарського підприємства. Вони необхідні підприємству для виконання бюджетних платежів, розрахунків з постачальниками та підрядниками, виплати зарплати, премій та інших виплат. Сільськогосподарське підприємство отримує гроші від покупців і замовників за продані товари та послуги, від банків у формі позик, від установ і організацій у формі тимчасової допомоги, і так далі [25, ст.83].

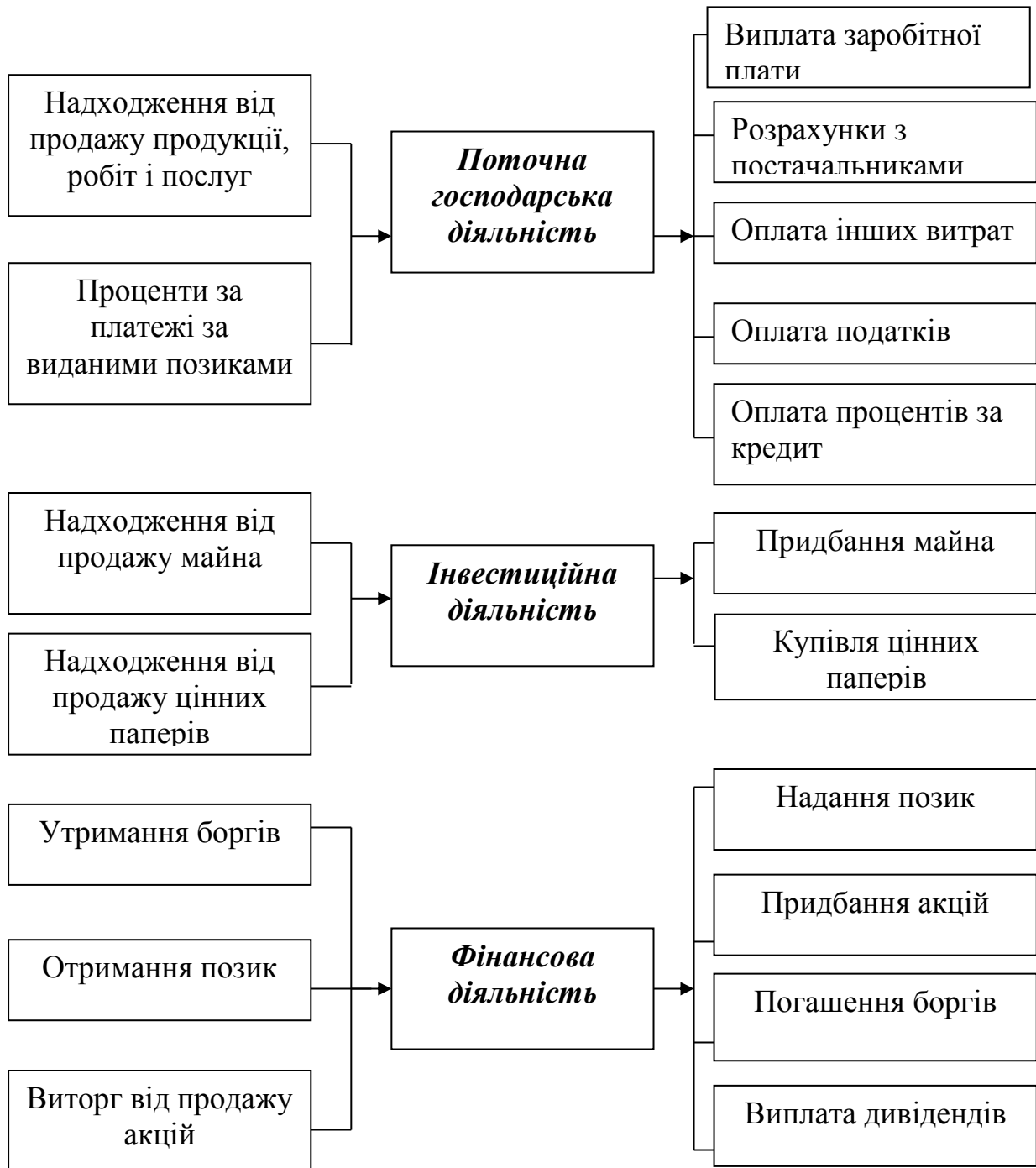
Основним джерелом грошових коштів сільськогосподарського підприємства є його господарські зв'язки з різними підприємствами та установами, які пов'язані з наданням послуг, виконанням робіт і здійсненням інших господарських операцій. Компанія має гроші в касі у вигляді готівки, грошових документів і на рахунках у банках у вигляді виставлених акредитивів, відкритих особливих рахунків та інших (рис.1.1).

Рис.1.1 Класифікація грошових коштів

В умовах ринкової економіки слід виходити з принципу, що розумне використання грошових коштів може принести сільськогосподарським підприємствам більше грошей. Отже, сільськогосподарські підприємства повинні постійно розглядати можливість раціонального вкладення тимчасово свободних грошових коштів щоб отримати прибуток (у вигляді депозитів банків, цінних паперів та ін.) [4, с. 43].

Підприємства значною мірою залежать від стабільності своїх грошових потоків і руху грошових коштів. Згідно з рис. 1.2, грошовий потік є показником того, наскільки добре компанія може покривати свої витрати та погашати свої зобов'язання власними ресурсами.

Рис.1.2 Види грошових потоків

Надходження та вибуття грошових коштів визначаються як рух грошових коштів. Грошові потоки можна класифікувати залежно від різних видів діяльності, наприклад поточної господарської діяльності, інвестиційної діяльності та фінансової діяльності.

Сільськогосподарські організації мають банківські рахунки, на яких зберігаються гроші, а касу господарства є місцем, де зберігається певна кількість готівки, необхідна для вирішення невідкладних завдань.

Для належного обігу грошей, розрахунків і кредитування в народному господарстві бухгалтерський облік грошових коштів є життєво важливим. Облік коштів також важливий для ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства та покращення платіжної дисципліни. Отже, перевірка правильності, ефективності та дисципліни касових операцій є життєво важливою.

З цієї причини основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів є:

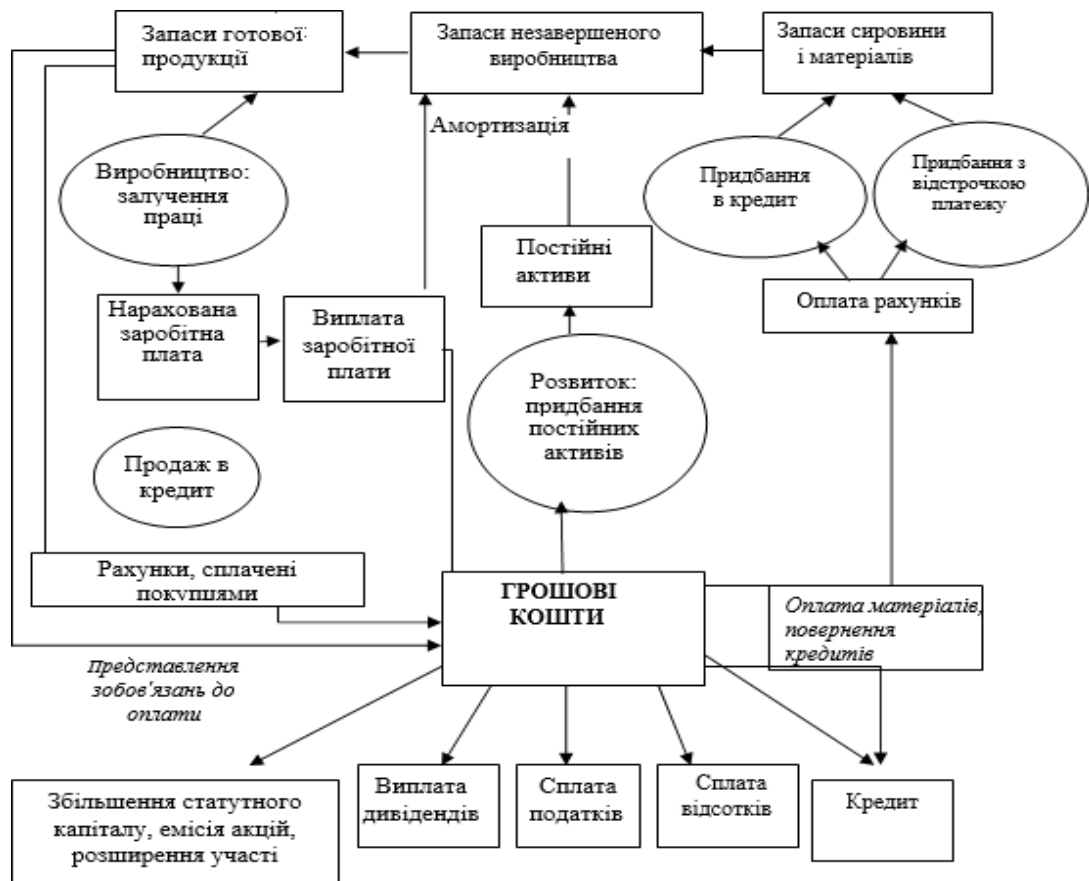
- ✓ перевірка правильності та законності документів;
- ✓ забезпечення своєчасного та повного відображення операцій в обліку;
- ✓ забезпечувати своєчасні, повні та правильні розрахунки за всіма платежами;
- ✓ забезпечувати своєчасне зберігання грошових коштів і відображення їх результатів в обліку;
- ✓ забезпечувати збереження грошових коштів, грошових документів у касі підприємства та інших місцях зберігання;
- ✓ пошук найкращих способів використання вільних грошей як джерело фінансових інвестицій, які приносять дохід.

Таким чином, грамотний і вчасний облік грошових коштів розуміється в тому, щоб переконатися, що гроші в касі та на рахунках у банках зберігаються та використовуються відповідно до законодавства. Це також передбачає дотримання розрахункової та фінансової дисципліни, а також своєчасне та достовірне ведення аналітичного обліку.

Рис. 1.3 показує взаємозв'язок і відтворення грошових потоків у процесі функціонування організації, який забезпечує фінансові зв'язки з контрагентами,

кредитними спілками, фундаторами та персоналом. Він також поділяє рух грошових потоків на операційні, інвестиційні та фінансові сегменти.

Як правило, більшість притоків і відтоків грошових коштів походять від поточної діяльності.

Рис. 1.3 Відтворення та взаємозв'язок грошових коштів у процесі фінансово-господарської діяльності організації

При цьому збалансованість грошових потоків, оборотність і ефективність підприємства можуть погіршитися, якщо гроші залишаються на складі у вигляді вартості матеріальних запасів, незавершеному виробництві та готовій продукції.

Поточна (операційна) діяльність комерційної організації забезпечує гроші для всіх видів діяльності, включаючи інвестиції та фінанси, і є основним джерелом монетарного прибутку. З іншого боку, інвестиційні та фінансові дії сприяють розвитку бізнесу (інвестиції в основні засоби, надання позик для збільшення інших доходів тощо), а також створюють необхідні позикові кошти

(банківські кредити, залучення додаткових фінансових ресурсів засновників, збільшення статутного капіталу тощо).

Отже, грошовий потік підприємства складається з руху грошей на розрахункових, валютних та інших рахунках підприємства та в його касі. З точки зору бухгалтерського обліку надходження та виплата грошей як у готівковій, так і в безготівковій формі повинні бути належним чином документалізовані (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документах і Звіті про рух грошових коштів).

Насправді гроші є предметом для управління грошовими потоками. Хороша робота грошово-кредитної системи та налагодженого обліку можлива лише за умови тісної взаємодії грошових коштів і грошових потоків [29].

Гроші мають економічну суть, оскільки вони є важливою частиною економічної діяльності суспільства, а також зав'язків між різними респондентами та етапами відтворювального процесу.

Класифікація — це процес розподілу предметів (процесів чи явищ) на класи (групи, види тощо) за певними прикметами. Таким чином, це природний процес вивчення сутності предметів. Поглиблення знань про предмети, що вивчаються, корелює з кількістю особливостей класифікації, які виділяються [2].

Основними ознаками класифікації грошових коштів є:

- 1) форма існування: грошові кошти в готівковій формі та безготівковій формі;
- 2) вид валюти: грошові кошти в національній валюті та в іноземній валюті.

Готівка — це готівка в формі банкнот, монет, паперових грошей або файлів у пам'яті комп'ютера, якщо вона не використовується безпосередньо з банківськими рахунками. Безготівкові грошові кошти – це грошові кошти на банківських рахунках, які можна використовувати для оплати та переміщення між рахунками.

Гроші в національній валюті – це готівкові кошти в національній валюті, які в основному перебувають у обігу певної країни.

Гроші в іноземній валюті – це гроші, як готівкові, так і безготівкові, які використовуються як платіжний засіб у відповідній іноземній країні (група іноземних держав).

На даний момент не існує чіткого методу розподілу грошових коштів відповідно до класифікаційних ознак.

Більшість дослідників підтримують наступну групу:

1) На початку кругообігу знаходяться початкові грошові кошти та прирощені грошові кошти.

2) Згідно з типом використання, це можуть бути готівкові грошові кошти або безготівкові грошові кошти.

3) За правом власності: позичені кошти, надані кошти та власні кошти компанії.

4) Фінансові ресурси можна класифікувати за видатками або напрямками використання, такими як витрати на розвиток економіки підприємства, благодійність, заходи соціально-культурного характеру, сервіси залучених фінансових ресурсів та інші витрати підприємства.

5) Використання грошових коштів передбачає створення фонду споживання, поповнення фонду відшкодування та створення фонду нагромадження.

6) За джерелами залучення: внутрішні позикові ресурси (внутрішня кредиторська заборгованість) і зовнішні позикові ресурси.

7) За періодом залучення: позикові ресурси для короткострокового (до 1 року) і довгострокового (більше 1 року).

8) У залежності від форми забезпечення можуть бути гарантовані, незабезпечені або забезпечені заставою[10].

Професор В. В. Сопко стверджує, що класифікація грошових коштів є важливою частиною організації обліку, оскільки це дозволяє організувати гроші згідно інформаційних вимог користувачів облікової інформації. Гроші

класифікуються за призначенням і місцем зберігання. До першого пункту підходять як кошти оборотні, так і кошти необоротні. До другого включається готівка в банку, касі компанії, підзвітних осіб, контрагентів, які надають аванси, вклади в еквіваленти, цінні папери тощо. Пізніше ця класифікація була розширена та доповнена і ще двома рисами: за джерелами надходження: власні, запозичені та залучені; за видами валюти: національна та іноземна валюти (долар США та євро).

Вищезгадані класифікаційні прикмети мають бути доповнені двома додатковими ознаками, які є життєво важливими для вирішення завдань, пов'язаних з обліком, аналізом і аудитом:

1) Готівкові кошти, які не мають обмежень щодо напрямків використання, поділяються на такі категорії: кошти без обмежень; кошти з обмеженим використанням; кошти, які підприємство (установа, організація) може використовувати для певних цілей, таких як цільове фінансування; гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів тощо; кошти, котрими підприємство (установа чи організація) має управляти без обмежень щодо її діяльності, наприклад при аналізі фінансового стану компанії надзвичайно важливо класифікувати грошові кошти за вищенаведеним критерієм, оскільки компанія повинна хотіти зменшити частину грошових коштів, які використовуються обмежено, у загальній грошовій масі. Грошові кошти без обмежень у використанні є найефективнішим способом забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання. Велика кількість грошових коштів без обмежень не означає, що підприємство є платоспроможним.

2) Місце зберігання: готівка в касі підприємства (установи, організації) — це готівка, яка зберігається в спеціально відведеному приміщенні або місці, і вона може бути використана на вимогу власника. Грошові кошти на банківських рахунках — це гроші, які зберігаються на різних рахунках у банках і можуть бути використані в будь-який час на вимогу власника рахунку. Одним із типів «електронних грошей» є гроші в пам'яті комп'ютера, які зберігаються як файли в пам'яті комп'ютера, який служить фізичним носієм; гроші на смарт-картах мікропроцесорів зберігаються на спеціально розроблених картках.

Можна класифікувати грошові потоки для підприємств за різними ознаками, такими як обсяг обслуговування фінансово-господарського процесу; тип фінансово-господарської діяльності; рівень управління та процесу діяльності; місце зберігання, обмеження напрямку використання, рівень ділової активності тощо. Ці ознаки можна використовувати для узагальнення професійної економічної літератури та практичної діяльності підприємства. Таблиця 1.1 показує рекомендовану класифікацію грошових коштів підприємства.

Таблиця 1.1

Рекомендована класифікація грошових коштів підприємства	
Класифікаційна ознака	Найменування грошового потоку
1	2
1. Масштаб обслуговування фінансово-господарських процесів	1.1. Грошовий потік підприємства. 1.2. Грошовий потік кожного структурного підрозділу. 1.3. Грошовий потік окремої господарської операції. 1.4. Грошовий потік за системою. 1.5. Грошовий потік за сферою діяльності.
2. Вид фінансово-господарської діяльності	2.1. Грошовий потік від операційної діяльності. 2.2. Грошовий потік від інвестиційної діяльності. 2.3. Грошовий потік від фінансової діяльності. 2.4. Сукупний грошовий потік.
3. Напрямок руху	3.1. Вхідний грошовий потік (приплив). 3.2. Вихідний грошовий потік (відплив). 3.3. Мінімальне сальдо грошового потоку.
4. За ступенем управління	4.1. Релевантний грошовий потік. 4.2. Нерелевантний грошовий потік. 4.3. Контрольований грошовий потік. 4.4. Неконтрольований грошовий потік.
5. Форма здійснення	5.1. Безготівковий грошовий потік. 5.2. Готівковий грошовий потік.
6. Сфера обігу	6.1. Зовнішній грошовий потік. 6.2. Внутрішній грошовий потік.
7. Тривалість формування	7.1. Короткостроковий грошовий потік. 7.2. Довгостроковий грошовий потік.
8. Достатність обсягу	8.1. Надлишковий грошовий потік. 8.2. Оптимальний грошовий потік. 8.3. Дефіцитний грошовий потік.
9. Вид валюти	9.1. Грошовий потік в національній валюті. 9.2. Грошовий потік в іноземній валюті.
10. Передбачення	10.1. Плановий грошовий потік. 10.2. Неплановий грошовий потік.
11. Безперервність формування	11.1. Регулярний грошовий потік. 11.2. Дискретний грошовий потік.

Продовження табл. 1.1

1	2
12. Стабільність часткових інтервалів формування	12.1. Регулярний грошовий потік з рівномірними частковими інтервалами. 12.2. Регулярний грошовий потік нерівномірними частковими інтервалами
13. Оцінка в часі	13.1. Поточний грошовий потік 13.2. Майбутній грошовий потік
14. З урахуванням процесу діяльності	14.1. Грошовий потік процесу виробництва 14.2. Грошовий потік маркетингу 14.3. Грошовий потік соціальної сфери 14.4. Грошовий потік стимулювання працівників(пайовиків)
15. За місцем зберігання	15.1. Грошові кошти в касі. 15.2. грошові кошти на рахунках в банках. 15.3. Електронні гроші
16. За обмеженістю напрямів використання	16.1 Необмежені у використанні 16.2 Обмежені у використанні
17. За ступенем ділової активності	17.1. Активні гроші 17.2. Пасивні гроші

Наведені пропозиції призвели до удосконалення методів бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту операцій з грошовими коштами; було створено системний підхід до управління ризиками цих операцій у кожному аспекті розрахунків; і їх групування призвело до розробки внутрішньої та удосконалення фінансової звітності. При створенні системи звітності в електронному форматі XBRL цей метод є корисним. Він спрощує формування звітів для підприємств, мінімізує здвоєння звітів для різних користувачів фінансової звітності державних органів, вдосконалює процес аналізу звітної інформації і примножує ефективність виконання контрольних функцій.

Крім того, така категорія не лише дозволить ефективніше керувати грошима, але й зробить аналіз простішим для всіх. Таким чином створена інформація буде легше піддаватися автоматизованій обробці, легше зрозуміти та прискорити прийняття рішень. Це призведе до підвищення ефективності та скорочення часу під час процесу внутрішнього аудиту.

1.2. Нормативно-правове та літературне забезпечення обліку та аудиту грошових коштів

Придбання, виробництво і продаж товарів та послуг - більшість операцій, які відбуваються на підприємстві, та пов'язані з оплатою та одержанням грошових коштів та їх еквівалентів. Оскільки вони мають здатність здійснювати оборти, то ступінь ризику помилок в обліку та контролю на цій ділянці обліку є досить великою. Тому підвищення якості обліково-аналітичної інформації є важливим завданням, як до окремих об'єктів обліку, так і до всієї системи обліку і звітності на підприємстві. Воно може бути забезпеченим на базі таких ґрунтовних якісних характеристик, як повнота, нейтральність, правдивість, точність [41]. Наведені характеристики формуються на основних принципах надання та розкриття обліково-аналітичної інформації. Отже, в умовах застосування МСФЗ (Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності) та змін у нормативно-правовому забезпеченні обліку і звітності, питання формування якісної обліково-аналітичної інформації про грошові кошти та їхні еквіваленти є актуальними.

Належна організація, своєчасне та законне проведення операцій з безготівковим розрахунком та готівкою; своєчасне документування грошових потоків та розрахункових операцій; забезпечення збереження готівки та цінних паперів у касі підприємства; контроль за витрачанням коштів; періодична інвентаризація грошових коштів; виконання операцій з готівкою за розрахунками з клієнтами, покупцями; контроль за дотриманням касової та розрахункової дисципліни; своєчасне та повне відображення в документах та регістрах обліку грошових потоків у касі підприємства та на банківських рахунках базується на інформації про рух коштів, яка надається чітко, своєчасно та повно згідно основних завдань обліку грошових коштів.

Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів.

Розглянемо нормативне регулювання обліку грошових операцій (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти							
МСБО 7 "Звіт про рух грошових коштів"		МСБО 21 Вплив змін валютних курсів.		МСБО 29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції			
2 рівень – Національні нормативно – правові документи							
Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Закон України "Про банки і банківську діяльність"	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»		Господарський кодекс	Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки»
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти							
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»			
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня							
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті"	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті

У Податковому кодексі України дано визначення поняттю "кошти" та зазначено, що позитивна курсова різниця від зміни курсу включається до складу доходів, а негативна – до витрат. В п. 4.2 ст. 135 встановлено, що доходи за кредитно-депозитними операціями включаються до оподаткованого доходу підприємства [33].

Закон України є основним законодавчим актом, який регулює організацію бухгалтерського обліку, включаючи рух грошових коштів.

Правові засади регулювання, організації, обліку та підготовки фінансової звітності в Україні. визначається Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [12].

В свою чергу основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та спрямованість обов'язків банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів формується Законом України «Про банки і банківську діяльність» [11].

Основним нормативним документом, що координує облік касових операцій на підприємстві, є Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2021 р. № 148. Дата оновлення: 01.01.2021 [34].

Суб'єкти господарювання у разі зняття готівкових коштів із поточних рахунків з метою здійснення готівкових розрахунків із фізичними особами зобов'язані надавати на запит банку (філії, відділення) підтвердні документи, на підставі яких здійснюються такі готівкові розрахунки, необхідні банку (філії, відділенню) для вивчення клієнта з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Платежі понад установлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи/юридичних осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, які в установленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунку (далі - небанківські установи), шляхом переказу коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку

чи небанківської установи для подальшого їх переказу на поточні рахунки в банку. Кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується.

Нормативною основою для підготовки найважливішої форми фінансової звітності, що має назву «Звіт про рух грошових коштів» є Національний стандарт бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» [29]. Це положення трактує зміст та формат звіту про рух грошових коштів, загальні вимоги до виявлення інформації щодо його статей. Завдяки наданій інформації, користувачі фінансової звітності можуть порівнювати, оцінювати та прогнозувати грошові потоки підприємства; досліджувати здатність суб'єкта господарювання повертати зобов'язання та виплачувати дивіденди; виявляти причини різниці між доходами та грошовими надходженнями та витратами; аналізувати грошові та немонетарні аспекти діяльності підприємства. Стандартом П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" регламентуються операції з коштами в іноземній валюті, які є однією з найважливіших складових монетарних активів. У ньому розкрито сутність монетарних активів. Але істотними недоліками цього стандарту є відсутні критерії віднесення до них та поширення на ті монетарні активи, які виражені в іноземній валюті, зокрема: на кошти на валютному рахунку та готівку, дебіторську заборгованість іноземного покупця, яка непогашена, векселі та фінансові інвестиції, якщо передбачається їх погашення грошовими коштами. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції» визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оголошується, на вплив інфляції.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності у статті балансу «Гроші та їх еквіваленти» відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, електронні гроші, еквіваленти грошей, а також грошові кошти в дорозі [27]. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій застосовуються для обліку коштів класом 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» [32].

Вони призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронних грошей, грошових документів.

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті констатує загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України, що реалізуються за участю банків [15]. Учасники безготівкових платежів відкривають рахунки у порядку, встановленому нормативними актами НБУ щодо відкриття та використання рахунків, а також рахунки для обліку коштів у платежах за конкретні операції (акредитиви, чекові чеки тощо). Регулювання механізму безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообігу, щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, регламентується основним документом: «Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті». Окрім цієї Інструкції, існують положення (зокрема й П(С)БО 21, кожне з яких регулює порядок здійснення розрахунків за допомогою чека, векселя, платіжних карток та акредитива.

Відповідно з Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, поточні рахунки відкриваються зареєстрованим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форми власності. Поточні рахунки в національній та іноземній валюті використовуються для здійснення безготівкових розрахунків та застосовуються для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій, а також відкриваються в

установі банку за місцем реєстрації підприємства або в будь-якому банку України за згодою сторін [15].

Інформаційна концепція аудиту грошових коштів на підприємстві, яка формує чотири напрямки інформації, включає: законодавчу інформація; інформацію, яка безпосередньо пов'язана з суб'єктом господарювання; інформацію, що стосується третіх осіб та інформацію, що пов'язана з аудитом. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг - це правова основа аудиту грошових коштів на підприємстві на підставі яких формуються закони та правила, що регулюють облік та аудит в Україні, система податків та платежів, міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні стандарти аудиту, положення та стандарти бухгалтерського обліку в Україні, тощо [10].

Інформація, що стосується аудиту грошових коштів, включає: внутрішні стандарти корпоративного аудиту, наказ про призначення робочої аудиторської групи для перевірки клієнтів, аудиторські картки технологічного аудиту, тести, думка та пропозиції аудиту. Проводячи аудит грошових коштів, аудитор може здійснювати більш ефективні управлінські рішення на основі достовірної, оперативної та своєчасної інформації.

Велика увага обліку і контролю грошових коштів приділяється вченими економістами, що відображається у наукових статтях і періодичних виданнях. Так, у навчальному посібнику Слюсаренко В.Є. «Облік грошових коштів» автори висвітлюють основні принципи та прийоми обліку грошових коштів відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, досліджують особливості відображення грошово-розрахункових операцій з метою оподаткування [38].

П.Й. Атамас та О.П. Атамас у статті «Методичні проблеми складання звіту про рух грошових коштів та шляхи їх вирішення» [1] розглядають і висвітлюють два методичні підходи до складання Звіту про рух

грошових коштів, дається оцінка їх переваг та недоліків, робиться висновок про необхідність складання додаткових розроблювальних таблиць для аналізу грошових потоків та їх поділу за видами діяльності.

У статті «Особливості проведення аудиту грошових коштів на підприємствах АПК» автори Зінченко О.В. та Бондар А.П. досліджують теоретичні аспекти аудиту грошових коштів, основні проблеми його здійснення та розробляють рекомендації щодо вдосконалення аудиту грошових коштів [13].

1.3 Методика дослідження обліку, аналізу та аудиту грошових коштів

Методичне забезпечення економічного дослідження ґрунтується на певних методах збору та методах аналізу економічної інформації. Питання про доцільність використання того чи іншого методу в конкретному дослідженні вирішується залежно від змісту досліджуваної проблеми, рівня її розробки, висвітлення в спеціальній літературі, від наявності та характеру первинної наукової інформації, від ресурсів які є в розпорядженні дослідника. Методична сторона дослідження полягає в забезпеченні достовірності і надійності одержуваних результатів.

Методологія дослідження включає методи, методику, техніку як спосіб дослідження. Методологія – це система теорій, принципів та правил наукового дослідження, яка є складним та багатоступеневим утворенням, містить ряд методів, пізнавальних процедур та операцій.

Методологія впливає в першу чергу на програму наукового дослідження. Без методології неможливо дати переконливу відповідь на питання, що буде досліджуватись. Після того, коли вияснено це питання, необхідно відповісти на два наступні: а) як буде відбуватися збір інформації; б) як буде оброблятися первинна наукова інформація.

При обробці наукової інформації використовується ряд методів, розроблених теорією статистики.

Метод - головний спосіб збору, обробки і аналізу первинної наукової інформації. Методика – сукупність правил і процедур як найбільша конкретизація методології.

Для обробки первинної інформації можуть бути використані всі методи, а саме:

- метод зведення і групування результатів статистичного спостереження;
- метод абсолютних і відносних величин;
- метод середніх величин, показники варіацій;
- методи аналізу рядів динаміки;
- методи індексного аналізу;
- методи вимірювання взаємозв'язків;
- вибіркового методу;
- графічний метод.

Якщо збір інформації або процес спостереження прийнято називати першим етапом статистичного дослідження, то зведення результатів спостереження – це другий його етап. Він розпочинається, коли первинний матеріал статистичного спостереження зібраний і проконтрольований. Результати статистичного спостереження містять відомості про кожен його одиницю. Статистичне зведення – наукова обробка матеріалів статистичного спостереження для одержання узагальнюючих показників.

Основне завдання зведення – підвести підсумок, узагальнити результати спостереження так, щоб стало можливим виявити характерні риси й істотні властивості тих чи інших типів явищ, виявити закономірності досліджуваних процесів. Статистичне зведення включає не тільки підрахунок первинного статистичного матеріалу, але й групування даних, а також викладення результатів зведення з допомогою статистичних рядів, таблиць і графіків.

Абсолютні величини – це показники, які виражають розміри суспільних явищ у вигляді чисельності одиниць сукупності або величин, які характеризують їх ознаки. Абсолютні статистичні величини показують розміри суспільних явищ в даних умовах місця і часу. Вони діляться на індивідуальні і сумарні, тобто підсумкові. Індивідуальними називаються абсолютні величини, що виражають кількість одиниць спостереження або розміри певних кількісних ознак окремих одиниць тієї чи іншої сукупності об'єктів. Сумарні абсолютні

величини характеризують підсумкову ознаку певної сукупності об'єктів, охоплених статистичним спостереженням.

Абсолютні величини необхідні для багатьох господарських розрахунків. Вони служать вихідними даними для всіх форм і способів розрахунків кількісної характеристики суспільних явищ і процесів.

Відносні величини одержують порівнянням двох абсолютних показників. Необхідність розрахунку і використання відносних величин зумовлена тим, що лише дані про абсолютні розміри суспільних явищ не дивлячись на їх наукове і практичне значення, не дозволяють у багатьох випадках охарактеризувати всі сторони досліджуваного об'єкта.

Середня величина – узагальнюючий показник, який характеризує типовий рівень варіюючої ознаки в розрахунку на одиницю однорідної сукупності в конкретних умовах місця і часу. За допомогою середніх величин проводять порівняльний аналіз в просторі і часі. Середні застосовуються для дослідження якісно однорідних явищ. Середня – одна з найважливіших категорій, які широко використовуються в економіці, бухгалтерському обліку, аналізі. До обчислення середніх величин вдаються у разі використання багатьох статистичних методів: аналізі результатів зведення і групування, дослідження рядів динаміки, індексного аналізу, вибіркового методу.

Середні величини мають надзвичайно широке використання в статистичних дослідженнях, економічному аналізі, практично застосовуються у повсякденному житті. Вони дають узагальнювальну характеристику статистичної сукупності за варіюючими ознаками.

Всі показники які характеризують зміну суспільних явищ у часі, називаються динамічними рядами. Складовими елементами рядів динаміки є значення показників, які називаються рівнями динамічного ряду, і показники часу, до якого відносять рівні. Важливим елементом рядів динаміки є часовий момент або відрізок часу (місяць, квартал, рік), до яких відноситься той чи інший рівень динамічного ряду.

Індексний метод – один з найпоширеніших статистичних засобів дослідження соціально-економічних явищ і процесів. Основне призначення статистичних індексів – кількісно охарактеризувати відносну зміну складних економічних явищ в часі і просторі. Основною особливістю індексного методу є те, що складові його компоненти – абсолютні, середні і відносні величини

належать до певної взаємопов'язаної системи. Особливістю є також обов'язковість використання причинно-наукового підходу до вивчення явищ в цілому та їх елементів зокрема.

Зв'язки між явищами, окремими їхніми ознаками дуже різноманітні, однак у будь-якому випадку одні ознаки виступають як чинники, що впливають на інші і зумовлюють їх зміну, інші – як результати дії цих чинників. Зв'язки є різних видів. Розрізняють зв'язки функціональні і кореляційні, прямі і обернені, прямолінійні і криволінійні, однопричинні і багатопричинні. Кожні зв'язки мають свої певні істотні відмінності.

Вибірковий метод дозволяє через вивчення частини спеціально відібраних одиниць охарактеризувати масове явище в цілому. Суть вибіркового методу полягає в тому, що усієї сукупності за певними правилами відбирається заздалегідь обумовлена частина сукупності і результати цього часткового спостереження поширюються на всю сукупність.

Графічний метод є важливим інструментом виявлення окремих недоліків в роботі підприємств і колективів, виявлення невикористаних резервів, попередження виникнення негативних процесів у розвитку тих чи інших суспільних явищ.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ....., ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЇХ ОБЛІК ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

2.1. Аналіз економічної діяльності та оцінка стану наявності та руху грошових коштів підприємства

У селі Княже Золочівського району Львівської області знаходиться ..... Підприємство «.....» було створено шляхом поділу ТЗОВ «.....» і має частковий правонаступництво в частині, визначену розподільчим балансом. Від господарського центру товариства до обласного центру Львова 72 км, а до районного центру Золочів 12 км.

..... є юридичною особою, яка має власну печатку та самостійний баланс, поточний та інші рахунки в банку. За рішенням зборів засновників статутний капітал у розмірі 292 787 007 грн. був створений для підтримки господарської діяльності товариства. Компанія «Княжі лани» фінансується самоокупністю та самофінансуванням, що означає, що компанія покриває всі витрати за рахунок власних доходів. Збори учасників є найвищим органом управління товариством.

Компанія ..... розташована в центральній частині району Золочів. Шосейна дорога проходить через територію господарства, що полегшує зв'язок і здачу на заготівельні пункти сільськогосподарської продукції.

Основним сільськогосподарським засобом виробництва у ..... є земля. Землі сільськогосподарського призначення включають різні за продуктивністю угіддя. Структура сільськогосподарських угідь залежить від зональних особливостей і характеризує якість землі як засобу виробництва. Динаміку сільськогосподарських угідь досліджуваного господарства характеризують показники таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Розміри і структура земельних угідь .....

Види земельних угідь	2020р.		2021р.		2022р.		2022р в % до 2020р.
	площа, га	структура %	площа, га	структура, %	площа, га	структура, %	
Сільськогосподарські угіддя, всього	7988,0	100,0	5342,0	100,0	6180,2	100,0	77,4
з них рілля	7673,0	96,1	4527,0	84,7	5417,0	87,7	70,6
інші види угідь	315,0	3,9	815,0	15,3	763,2	12,3	> у 2,4 раза

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновки, що загальна площа земель сільськогосподарського призначення у 2022 році зменшилась на 22,6 % у порівнянні з 2020 роком, в тому числі площа ріллі зменшилась на 29,4 %. Така зміна пов'язана із виходом кількох учасників із членів товариства, із розірванням договорів про оренду земельних паїв. Одночасно відбувається збільшення у 2,4 раза інших видів угідь сільськогосподарського призначення.

Головною метою діяльності ..... є виробництво товарної сільськогосподарської продукції та її реалізація з метою отримання прибутку. Для повної економічної характеристики господарства необхідно визначити виробничий напрямок досліджуваного господарства. Спеціалізація являє собою переважаючий розвиток однієї або кількох галузей на виробництві товарної продукції. Процес спеціалізації характеризується зосередженням засобів виробництва і робочої сили господарства на виробництві окремих видів товарної продукції з урахуванням природних і економічних умов.

Для визначення спеціалізації господарства користуються основним показником – величиною виручки від реалізації того чи іншого виду продукції. Даний показник досліджують, як правило, за 3-5 останніх роки.

..... працює з метою виробництва товарної сільськогосподарської продукції та її реалізації з метою отримання прибутку. Для повної економічної характеристики господарства необхідно визначити його виробничий напрямок. Спеціалізація — це переважаючий розвиток однієї або кількох галузей у

виробництві товарної продукції. Зосередження засобів виробництва та робочої сили господарства на виробництві окремих товарних продуктів з урахуванням природних і економічних умов є ознакою процесу спеціалізації. Основним критерієм для визначення спеціалізації господарства є сума виручки від реалізації конкретної продукції. Як правило цей показник вивчали за три-п'ять останніх років.

На основі даних, наведених у таблиці 2.2, визначимо спеціалізацію .....

Таблиця 2.2

Вартість і структура товарної продукції .....

Назва продукції	2020р.		2021р.		2022р.		в середньому за три роки	
	вартість, тис.грн	структура, %	вартість, тис.грн	структура, %	вартість тис. грн.	структура %	вартість, тис. грн.	%
Разом по рослинництву	60509,9	100,0	56358,6	100,0	56341,3	100,0	57736,6	100,0
Зернові	42606,0	74,5	39921,2	74,5	35608,8	65,3	39378,7	71,5
Соя	6175,5	20,2	4674,6	8,9	-	-	3950,0	7,2
Ріпак озимий	22587,0	34,9	22711,3	37,4	30445,2	54,1	25247,8	42,0
Інша продукція рослинництва	241,4	1,4	61,5	1,2	387,3	1,6	260,1	1,3
Всього по господарству	60509,9	100,0	56358,6	100,0	56341,3	100,0	57736,6	100,0

Як видно з даних таблиці, досліджуване господарство спеціалізувалося лише на виробництві продуктів рослинництва. Вирощування зернових культур має найбільшу питому вагу у структурі товарної продукції. За три останні роки виручка від продажу зерна складала в середньому 61,5% від загальних грошових надходжень.

Виручка від продажу озимого ріпаку становить майже третю частину грошових надходжень від реалізації продукції рослинництва. У структурі товарної продукції інша продукція рослинництва займає менше одного відсотка. Таким чином, було виявлено, що ..... спеціалізується на вирощуванні зернових і технічних культур, з огляду на динаміку вартості та структуру товарної продукції.

Діяльність ..... призвела до значного підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Основним фактором

економічного та соціального розвитку господарства є підвищення ефективності виробництва. Кінцевий результат застосування засобів виробництва та живої праці, а також сукупні вкладення, є показником економічної ефективності.

При оцінці економічної ефективності сільськогосподарського виробництва у ..... важливо правильно визначити систему взаємопов'язаних показників, які повинні найбільш об'єктивно відображати його рівень. Для цього широко використовуються як вартісні, так і натуральні показники. Натуральні показники виходу продукції з урахуванням її якості є основними вихідними при оцінці економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 2.3 показує основні економічні показники сільськогосподарського виробництва досліджуваного господарства.

Таблиця 2.3

Динаміка основних показники господарської діяльності

.....

Показники	Роки			2022 р. в % до 2020 р.
	2020	2021	2022	
Дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг, тис.грн.	50509,9	46358,6	46341,3	91,7
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	49577	55473	36857	74,3
Валовий прибуток збиток, тис. грн	933	- 9114	-13293	-
Середньорічна чисельність працівників, чол.	132	62	89	67,4
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	121746	177265	167457	137,5
Річний фонд оплати праці, тис.грн.	5884	6399	5140	87,3
Чистий фінансовий результат (збиток), тис. грн.	4599	- 51978	-37025	-
Рівень рентабельності, (збитковості), %	7,3	- 96,7	- 63,3	-

Загальна сума виручки від реалізації продукції, робіт і послуг знизилася на 8,3%, або на 4168,6 тис. грн., з 2020 по 2022 роки, згідно з даними таблиці 2.2. Потрібно відмітити добру тенденцію щодо зниження собівартості продукції, яка була реалізована. З іншого боку, ... отримало валовий прибуток у розмірі 933 тис. грн. у 2020 році, але в результаті господарської діяльності у 2022 році було отримано валовий збиток у розмірі 13 293 тис. грн.

В цілому, можна відмітити, що діяльність даного підприємства у 2022 році буде збитковою та нерентабельною порівняно з 2020 роком. Це пояснюється тим, що чистий фінансовий результат у звітному році становив 37025 тис. грн. збитку.

Таблиця 2.3

**Оцінка дебіторської і кредиторської заборгованості
у ....., 2022р.**

Види заборгованості	На початок року		На кінець року		Зміна (+, -) тис.грн
	сума, тис.грн.	структу- ра, %	сума, тис.грн.	структу- ра, %	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	3790	2,7	6745	7,9	+2955
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
-з бюджетом	326	0,2	449	0,5	+123
-за виданими авансами	794	0,5	339	0,4	- 455
Інша дебіторська заборгованість	140027	96,6	77577	91,2	- 62450
Разом	144937	100,0	85110	100,0	- 59827
Короткострокові кредити банків	42147	19,0	8403	4,0	-33744
Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1725	0,8	5002	2,3	+3277
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
- з бюджетом	34	0,1	67		+33
- зі страхування	-	-	75	0,1	+75
- з оплати праці	23	0,1	164	0,1	+141
Інші поточні зобов'язання	179381	80,0	201024	93,4	+21643
Разом	223310	100,0	214735	100,0	- 8575

Оцінка фінансового стану, яка включає аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості, є важливою для визначення економічної ефективності виробництва. Таблиця 2.3 показує суму і структуру кредиторської та дебіторської заборгованості компанії «Княжі лани». Згідно з даними таблиці, загальна дебіторська заборгованість зменшилася до кінця 2022 року, що є позитивною тенденцією. Це також свідчить про те, що в обіг надходять додаткові гроші в сумі 59827 тис. грн. на поточний рахунок господарства та касу. Заборгованість ..... перед юридичними та фізичними особами на загальну суму 8575 тис. грн. зменшилася до кінця 2020 року. Досліджуване підприємство зазнало найбільшого зменшення поточних зобов'язань через погашення короткострокових кредитів на суму 33744 тис. грн.

Одним з найважливіших показників фінансового стану підприємства є ліквідність і платоспроможність, що наведено у таблиці 2.4. Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського балансу.

Проаналізувавши дану таблицю, ми побачили, що у ..... протягом 2022 року показники коефіцієнтів загальної ліквідності, абсолютної ліквідності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, платоспроможності збільшились, а також збільшився коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами - це свідчить про збільшення ліквідності активів підприємства.

Таблиця 2. 4

**Оцінка ліквідності та платоспроможності
....., 2022 р.**

Показники	Норма- тивне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)	
				від норма- тиву	проти- гом року
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	>1	0,911	1,1	- 0,1	+0,2
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,6-0,8	0,461	0,457	-0,143	-0,004
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25-0,5	0,011	0,024	-0,226	+0,013
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0,527	0,556	+0,06	+0,029
Коефіцієнт фінансування	<1 зменшення	0,897	0,799	+0,201	-0,098
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	>0,1	-0,09	0,11	-0,01	+0,02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення	-0,08	0,09	+0,09	+0,01

Однак слід відмітити і те, що зменшились показники поточної ліквідності, коефіцієнт фінансування. В цілому фінансовий стан підприємства є задовільний.

У ..... бухгалтерська служба налічує двох бухгалтерів та бухгалтера - касира. Головний бухгалтер Ткач О. М. та другий бухгалтер мають вищу освіту, а бухгалтер-касир середню спеціальну.

Обов'язки формально між працівниками бухгалтерії розподілено, однак цей розподіл не оформлено документально. Посадових інструкцій, в яких би було визначено обов'язки бухгалтерів не розроблено.

Бухгалтерський облік у товаристві ведеться за журнально – ордерною формою обліку. Основними реєстрами є журнали-ордери, які представляють собою накопичувальні відомості, в яких систематизація і групування документів ведеться в хронологічному порядку за кореспондуючими рахунками. Журнали-ордери призначені для синтетичного обліку операцій господарської діяльності підприємства. Журнально-ордерна форма обліку ґрунтується на принципах систематизації і накопичення в хронологічному порядку даних первинних документів, що відображають господарські операції безпосередньо в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку.

Суттєвим недоліком в організації обліку є те, що для ведення обліку не завжди використовують нові форми реєстрів журнально-ордерної форми обліку, які затверджені Міністерством аграрної політики в 2009 році, а для ведення обліку використовуються старі та пристосовані реєстри та книги. Відчувається нестача типових форм первинних та зведених документів, для ведення обліку часто використовуються нетипові форми, а іноді пристосовані.

Як недолік в організації облікової роботи можна відзначити і те, що не проводиться робота щодо запровадження комп'ютеризованої форми обліку. Комп'ютер у бухгалтеріє є, але його використовують з метою друкування.

Вважаємо, що стан облікової роботи на підприємстві треба суттєво покращувати, цю роботу слід починати з того, що необхідно придбати нові форми реєстрів, а також скласти і затвердити графік документообігу.

2.2. Первинний облік готівки в касі та коштів на рахунках у банку

Положення про ведення касових операцій передбачає, що всі юридичні особи, окремі підрозділи, представництва закордонних організацій і фірм, які здійснюють операції з готівкою в національній валюті, а також фізичні особи, які не мають юридичної особи, здійснюють операції з готівкою. Згідно з цим Положенням, касу підприємств слід використовувати для розрахунків готівкою між підприємствами, бізнесменами та фізичними особами і як за рахунок грошових коштів, отриманих із банків, так і за рахунок готівкової виручки. Каса підприємств повинна вести касову книгу відповідно до встановленого порядку.

Основними завданнями обліку грошових коштів у касі є:

- нагляд за дотриманням касової та розрахункової дисципліни, в тому числі за зберіганням, вчасним отриманням і витрачанням грошових коштів в установах банку відповідно до їх цільового призначення;
- своєчасне і правильне оформлення документів і відображення операцій за рухом грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку;
- збереження грошових коштів і запис цього на рахунках бухгалтерського обліку.

Каса підприємства - це окрема кімната або місце, призначена для приймання, видачі та зберігання готівки, інших цінностей і грошових документів. Наказом керівника призначається касир для ведення касових операцій. З ним укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

Касиру заборонено передовіряти іншим особам виконання дорученої йому роботи.

У касі підприємства можуть зберігати такі цінності:

- готівка (в національній та іноземній валюті);
- грошові документи (путівки в санаторії, будинки відпочинку, поштові марки, проїзні квитки);
- бланки суворої звітності, такі як трудові книжки та додатки до них, квитанції подорожніх листів автомобілів;
- цінні папери, отримані від інших компаній, такі як акції, облігації та векселі;

З банківського рахунку, від підзвітних осіб і виручки готівка надходить до каси.

Розрахунки готівкою між юридичними та фізичними особами можна оформити за допомогою таких документів: прибуткові та видаткові касові ордери; товарні та касові чеки; розрахункові квитанції; проїзні документи та інші документи, які підтверджують продаж або повернення товарів або послуг; отримання коштів; рахунки-фактури; договори, угоди, контракти; акти закупівлі товарів та інші.

Прибутковий касовий ордер один раз використовується для надходження готівки безпосередньо в касу підприємства. Коли гроші приймаються в касу, касиром дається відривний корінець Прибуткового касового ордеру, котрий підписується головним бухгалтером і касиром. Пізніше виписані прибуткові касові ордери повинні реєструватися в Журналі реєстрації прибуткових та

**Прибутковий касовий ордер
(ф. КО -1)**

Господарська операція	Підстава (документ)
Надходження виторгу	Z-звіт РРО
Отримання грошових коштів з банку	Корінець чека чекової книжки
Плата покупцем за реалізовану йому продукцію	Накладна, акт, рахунок
Повернення невикористаних підзвітних сум	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт
Погашення нестач за результатами інвентаризації	Акт результатів інвентаризації і виписка з протоколу зборів комісії
Оприбуткування надлишку коштів за результатами інвентаризації каси	Акт результатів інвентаризації і виписка з протоколу зборів комісії
Внесення до статутного фонду підприємства готівкових коштів	Статут або протокол зборів учасників

Рис. 2.1 Документальне підтвердження для оформлення прибуткового касового ордера (ф.№КО-1)

видаткових касових ордерів. Після реєстрації касовий ордер передається касирові для виконання.

Максимальна сума готівки, яка може залишитися в касі підприємства до кінця робочого дня, визначається банком. Інструкція про організацію роботи з готівковим обігу установами банків України встановлює ліміти каси підприємств, а також процедури та терміни здавання готівкової виручки.

Щорічно протягом першого кварталу поточного року установами банку встановлюються ліміти залишку готівки в касі. Підприємство самостійно визначають загальну кількість готівки в касі. На кінець дня кошти в касі підприємства можуть зберігатися тільки в межах лімітів, встановлених банком. Перевищення цього ліміту може бути тільки протягом трьох робочих днів. Наприкінці дня вся готівка повинна здаватися до банку, якщо ліміт каси підприємства взагалі не встановлено.

У 2022 році ліміт готівки в касі ..... становив 35000,00 грн. В дні видачі заробітної плати можна зберігати більше готівки в касі. Підприємство зобов'язане здавати всю готівку, яка перевищує ліміт, щоб зарахувати її на рахунки в банку.

Видача готівки з каси проводиться за видатковими касовими ордерами або розрахунковими відомостями, які відповідно оформляються. Усі документи, які стосуються видачі грошей, підписуються керівником і головним бухгалтером. Підприємство використовує стандартну касову книгу (ф. № КО-4) для запису всіх грошей, які надходять і виходять.

Таблиця 2.5 містить документальне підтвердження для складання Видаткового касового ордера.

Таблиця 2.5

Документальне підтвердження для оформлення видаткового касового ордера

Господарська операція	Підстава
Заява щодо переказу готівки	Здавання готівки до банку самостійно
Супровідна інформація	Видача банку готівки
Наказ керівника компанії	Видача під звіт господарських витрат
Наказ керівника компанії	Видача під звіт на відрядження
Платіжна відомість	Заробітна плата, допомога тощо
Договір	Позика працівнику

Касові ордери приймаються та видаються лише в день їх складання. Якщо в цей день не було оплачено касові документи, їх списують, і в подальшому бухгалтер виписує новий документ.

Згідно з первинними документами, бухгалтер-касир ..... веде Касову книгу, яка повинна бути пронумерована, прошнурована та опечатана. Підписи головного бухгалтера та керівника підприємства підтверджують кількість

сторінок книзі. Записи у Касовій книзі зберігаються у двох примірниках за допомогою копіювального паперу. Звіт касира, який складається в кінці робочого дня, є другим відривним примірником. Звіти касира та основні документи надсилаються бухгалтеру за розписки в касовій книзі. Касова книга (табл. 2.6) містить аналітичний запис про рух грошових коштів.

Таблиця 2.6

Касова книга, 2022 р.

Каса за 20 грудня

Лист 75

Номер документа	Від кого отримано або кому видано	Номер кореспонд.рахунку	Прибуток	Видаток
	Залишок на початок дня		217,12	х
150	Від Пастух О. Б. оплата за побічний продукт кукурудзи	361	1824,00	
359	Здано на р/р 2600702121096 у ПАТ «Кредобанк»	311		1824,00
Разом за день			1824,00	1824,00
Залишок на кінець дня			217,12	х

Відразу після отримання або видачі грошей за всяким касовим документом необхідно зареєструвати гроші в касовій книзі. Щодня в кінці робочого дня касир підприємства робить підсумки за день, виводить залишок у касі на наступне число і передає другий відривний аркуш до бухгалтерії як звіт касира. До звіту касира обов'язково додаються касові ордери на прибутки та витрати, на основі яких було зроблено записи в касовій книзі. Згідно з Положенням про ведення касових операцій в національній валюті записи в касовій книзі та звіт касира слід вести щодня.

У ..... головний бухгалтер відповідає за ведення касової книги. Щодня він завіряє підписи в касовій книзі, перевіряє тотожність записів у звіті з прибутковими та видатковими касовими ордерами, перевіряє достовірність підсумків і виводитиме залишок грошей на початок наступного дня. Заповнення

касової книги має бути виправлено касиром із підтвердженням підписів головного бухгалтера та касира.

Підприємства в ринковій економіці повинні мати поточні рахунки в банках для безготівкового обігу та зберігання власних коштів. Документи, які використовуються для операцій на поточному рахунку банку, поділяються на три категорії:

1) документи, які забезпечують зв'язок між поточним рахунком підприємства та касою підприємства (заяви про отримання чекових книжок, грошових чекових книжок, заяви про внесення готівки);

2) документи, за допомогою яких суб'єкт господарювання здійснює розрахунки з іншими суб'єктами господарювання в обох напрямках (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення);

3) документи, за допомогою яких здійснюється списання недоїмок до бюджету за податками та які стягуються безспірно (платіжна вимога, інкасове доручення-розпорядження).

Банк є фінансовим арбітром у безготівкових розрахунках для клієнтів-підприємства. Як правило, банк підприємства обирають самостійно, за місцем розташування підприємства або в будь-якому іншому банку в Україні. Підприємства та організації можуть відкривати такі рахунки:

- поточний рахунок — це рахунок, який банк клієнту відкриває на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України;

- поточний бюджетний рахунок — це рахунок, який банк клієнту відкриває на договірній основі для цільового використання;

- кредитний - кредити можуть надаватися банкам як юридичним особам, так і фізичним особам на договірній основі. Банки, які мають право видавати кредити з дотриманням чинного законодавства, можуть видавати ці кредити;

- акредитивний рахунок дозволяє банку платити третім особам за товари, виконані роботи або надані послуги;
- валютний рахунок — це рахунок, на якому зберігаються кошти в іноземній валюті;
- депозитний рахунок — це рахунок, який відкривається між банком і власником рахунка на визначений строк. Кошти на депозитні рахунки переказуються з поточного рахунка і повертаються на нього ж після закінчення строку зберігання. Відсотки від депозитів зараховуються на поточний рахунок або зараховуються на поповнення депозиту;
- картковий рахунок — це банківський рахунок, на якому можна робити платежі картою.

Чинне законодавство України та правила Національного банку України регулюють операції на рахунках. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 163, є основним законодавчим актом, відповідно до якого відкриваються перелічені рахунки.

Поточні рахунки відкривають підприємства будь-якого типу та форми власності, а також відокремлені підрозділи, щоб зберігати гроші та проводити будь-які операції за цими рахунками відповідно до законодавства України. Підприємства та організації можуть мати декілька банківських рахунків у різних банках.

На відкриття та обслуговування банківського рахунку між підприємством і банком укладається договір. Банк несе відповідальність за дотримання правил, що стосуються розрахунків клієнтів.

Для відкриття поточного рахунку підприємства необхідно подати установі банку такі документи: заяву на відкриття рахунку, підписану керівником і головним бухгалтером підприємства; копія свідоцтва про державну реєстрацію, виданого органом державної виконавчої влади чи іншим органом, уповноваженим здійснювати державну реєстрацію, засвідчена нотаріально чи органом, який видав свідоцтво про державну реєстрацію; і копія належним чином зареєстрованого Зразок печатки підприємства та інформація

про реєстрацію підприємства в органах соціального страхування також включені до картки.

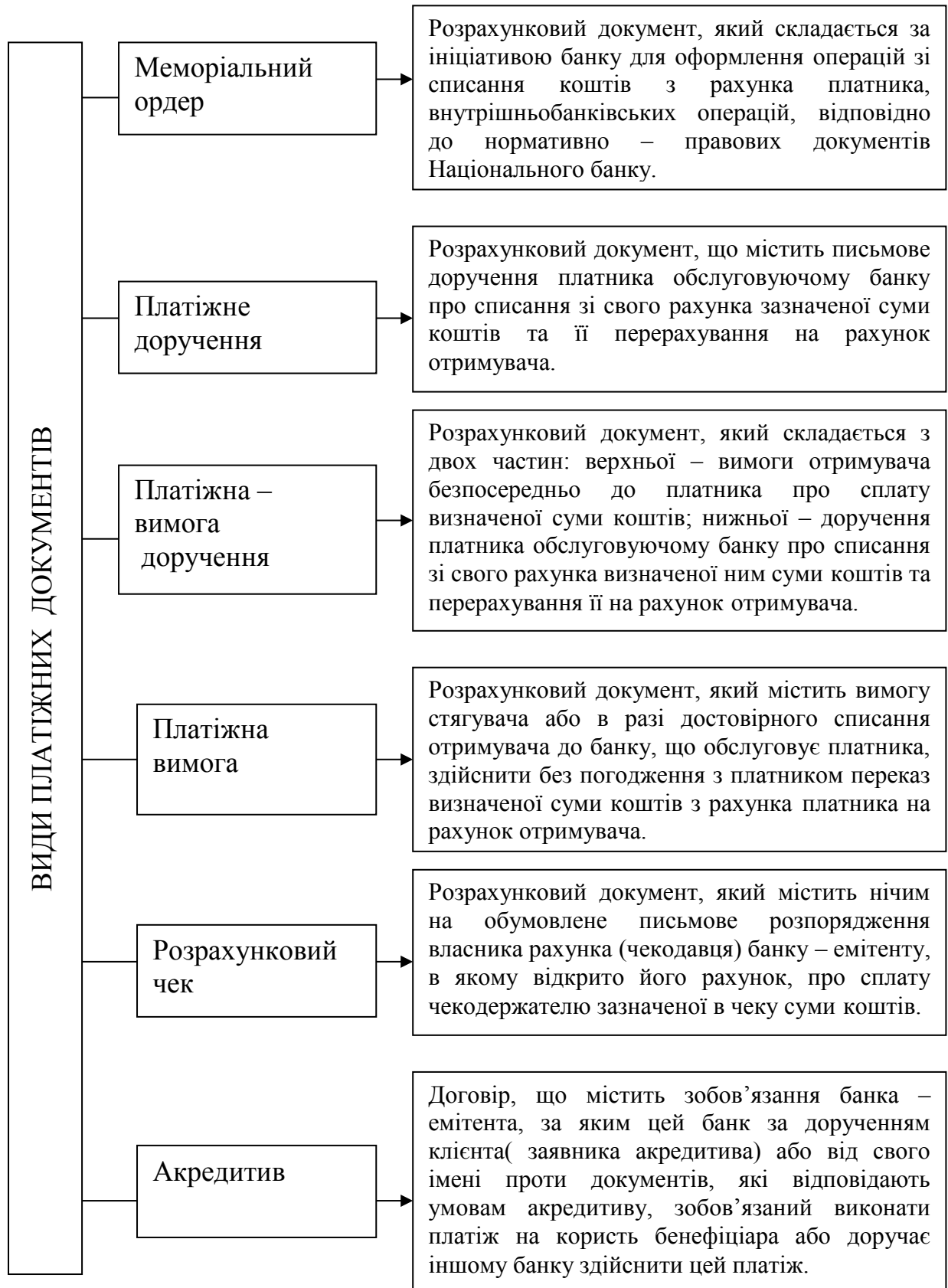
Як показали дослідження, ... має відкритий поточний рахунок у ПАТ «Кредобанк» під номером 2600702121096.

Безготівкові розрахунки можуть проводитися за допомогою векселів, акредитивів і розрахункових чеків. Клієнти банків можуть вибирати різні платіжні інструменти, включаючи платіжні доручення, платіжні вимоги, платіжні вимоги-доручення, розрахункові чеки та акредитиви. Під час укладання договору вказується форма розрахунку. Усі потенційні надходження та витрати коштів на поточному рахунку здійснюються за допомогою цих розрахункових документів (рис. 2.2).

У досліджуваному господарстві всі розрахункові банківські документи повинні відповідати стандартним вимогам і містити такі деталі: номер і дата документа; місяць і рік складання; платник і одержувач коштів; банк платника і одержувача коштів, місцезнаходження та номер МФО або коду банку; суму платежу цифрами та прописом; призначення платежу, назву товару; і посилання на документ, на підставі якого було здійснено операцію. Окремо зазначають суму ПДВ.

На першому примірнику документа повинні бути відбитки печатки та підписи відповідальних осіб платника. Банк не приймає документ до виконання, якщо він не містить будь-яких реквізитів, передбачених документом.

При безготівкових розрахунках платіжне доручення є найпоширенішою формою банківського документа. Розрахунки за платіжними дорученнями можуть здійснюватися за фактично відвантаженою продукцією (виконані роботи,

Рис.2.3 Види і характеристика платіжних документів

надані послуги), за попередньою оплатою або за актами звірки взаємної заборгованості підприємства.

Для внесення готівки на поточний рахунок досліджуваного бізнесу необхідно надати банку письмовий дозвіл на внесок. Банк видає квитанцію, щоб отримати гроші в касі після того, як сума була прийнята.

Всередині Кредобанку, який обслуговує ....., ведуться облік усіх операцій. Банк надає підприємству виписки із рахунків, які є копією особового рахунка підприємства, щоб отримати інформацію про його діяльність. Установа банку надсилає підприємству поштою або через уповноважену особу виписку поточного рахунка, яка включає копії документів, на підставі яких банк здійснював операції на рахунку, не рідше одного разу на місяць.

Головний бухгалтер перевіряє, чи відповідають записи на поточному рахунку доданим документам і записам бухгалтерії після отримання виписки з банку. Бухгалтерія негайно повідомляє установу банку про помилку письмово. При обробці виписки слід пам'ятати, що поточний рахунок є активним для підприємства, а для банку він пасивний. Отже, банк показує виписки по кредиту рахунка, а списання по дебету. На підприємстві ці дії відбуваються навпаки, тобто гроші надходять по дебету, а гроші виводяться по кредиту.

На полях поточного рахунку проставляють кореспондуючі рахунки по кожній господарській операції поряд з відповідною сумою. Сальдо поточного рахунка повинно бути однаковим як для банківського, так і для обліку підприємства.

Виписка банку є документом аналітичного обліку, тому вона повинна містити дату, номер документа, суму кредиту та дебету, а також залишок коштів на початок і кінець звітного періоду. У виписці дебет показує суму коштів, які списано з поточного рахунка, а кредит показує суму коштів, які зараховано на нього. Відповідно, залишок банківської виплати буде відображатись по кредиту рахунка (рис.2.4).

Рис.2.5 Характеристика виписки банку

2.3. Синтетичний та аналітичний облік руху грошових коштів

В Плані рахунків бухгалтерського обліку є рахунок 30 «Готівка», який використовується для синтетичного обліку готівки в касі та її руху. Даний рахунок є активним у балансі. Сума готівки в касі на початок звітного періоду називається балансом рахунка. На відміну від обороту по кредиту, оборот по дебету показує суму готівки, яка надходить у касу (рис. 2.6).

Субрахунки, які входять до рахунку 30 «Готівка», є наступними:

Рис. 2.6 Призначення та будова рахунка 30 «Готівка»

301 «Готівка в національній валюті»; 302 «Іноземна готівка».

Субрахунок 301 призначений для обліку кількості національної валюти в касі підприємства та її руху. Облік касових операцій з готівкою в іноземній валюті здійснюється на субрахунку 302. Через брак іноземної валюти ..... використовує лише субрахунок 301.

У таблиці 2.7 наведено типову кореспонденцію рахунків з обліку касових операцій.

Таблиця 2.7

Типова кореспонденція рахунку 30 «Готівка»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
1	2	3
Одержання готівки до каси підприємства в рахунок погашення довгострокової дебіторської заборгованості	30	16
Надходження готівки до каси з рахунків в банку	30	31
Надходження готівки внаслідок погашення короткострокових векселів виданих	30	34
Надходження готівки в касу від покупців та замовників	30	36
Надходження готівки від різних дебіторів:		
- повернення підзвітною особою невикористаних сум	30	372
- отримання нарахованих дивідендів, відсотків	30	373
- погашення пред'явлених претензій	30	374
- погашення завданих збитків	30	375
Формування пайового капіталу за рахунок внесків готівкою	30	40
Погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу готівкою	30	46
Одержання довгострокової позики готівкою	30	50
Надходження короткострокової позики готівкою	30	60
Надходження готівки у вигляді доходу від реалізації продукції, робіт і послуг	30	70
Надходження до каси готівки у вигляді інших операційних доходів	30	71
Надходження до каси готівки у вигляді фінансових доходів	30	73
Надходження до каси готівки у вигляді інших доходів	30	74
Використання готівки на оплату витрат, пов'язаних із здійсненням капітальних інвестицій	15	30
Готівкові кошти переведено до банку	31	30
Використання готівки на придбання грошових документів	33	30
Використання готівки з каси на здійснення поточних фінансових інвестицій	35	30
Видача готівки з каси різним дебіторам	37	30
Використання готівки з каси на погашення довгострокових і короткострокових позик	50;60	30
Погашення довгострокових і короткострокових векселів готівкою	51;62	30
Проведено оплату постачальникам готівкою	63	30

Продовження табл.2.7

1	2	3
Виплата заробітної плати	66	30
Використання готівки з каси на здійснення розрахунків за іншими операціями	68	30
Використання готівки на загальновиробничі потреби	91	30
Відображається використання готівкових коштів на адміністративні витрати	92	30
Використання готівки на витрати, пов'язані зі збутом продукції	93	30
Відображається використання готівки на :		
- інші витрати операційної діяльності	94	30
- фінансові витрати	95	30
- інші витрати	97	30

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо застосування журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 року № 390, реєстр синтетичного обліку касових операцій повинен містити журнал-ордер №1 с.-г. та відомість 1.1. (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Журнал-ордер № 1 с.г. та відомість 1.1 по рахунку 30 «Готівка», за листопад 2022р.

№ п/п	За який період	З кредиту рахунку 30 в дебет рахунків					Разом по кредиту
		№ 311	№ 372	№ 66	№ 91	№ 20	
1	05.11		190,00		52,69		242,69
2	13.11		125,00	15090,00	47,39		15262,39
3	16.11		243,00			17,20	260,20
4	19.11	1824,00					1824,00
5	29.11	376,00				24,55	400,55
Разом		2200,00	558,00	15090,0	100,08	41,75	17989,83

Залишок на початок місяця 240,65 грн.

№ п/п	За який період	В дебет рахунку 30 з кредиту рахунків					Разом по дебету
		№ 311	№ 361	№ 372	№ 703		
1	05.11		225,50				225,50
2	13.11	15090,00		101,00			15191,00
3	16.11		218,78		445,10		663,88
4	19.11		1824,00				1824,00
5	29.11			176,00			176,00
Разом		15090,00	2268,28	277,00	445,10		18080,38

Залишок на кінець місяця 331,20 грн.

У журналі-ордері Іс.г ведуть облік кредиту рахунку 30 «Готівка», а у відомості відображають дебетові обороти по касі. Записи у журнал-ордер базуються на звітах касира, тобто стільки записів у журнал-ордер і відомостей буде за звітний місяць. У звіті обов'язково має бути відображена сума грошей у касі на початок і кінець звітного періоду.

Загальний кредитовий оборот по касі з журналу — ордера з однією сумою переносяться в Головну книгу, а дебетові обороти з інших журналів-ордерів набираються в розрізі кореспондуючих рахунків.

Розглянемо схему, щоб показати, як проводяться касові операції в досліджуваному господарстві.

Рахунок 31 по відношенню до балансу є активним. Наступні субрахунки відкривають до цього рахунка: 311 «Поточні рахунки в національній валюті»; 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»; 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»; і 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Рисунок 2.6 показує призначення та структуру рахунка 31 «Рахунки в банках».

Рис. 2.6 Призначення та будова рахунку 31 «Рахунки в банках»

У цьому господарстві використовується лише субрахунок 311, який називається «Поточні рахунки в національній валюті». Коли проводять безготівкові розрахунки, рахунок 311 вступає в контакт з іншими рахунками бухгалтерського обліку. Таблиця 2.8 показує основну кореспонденцію даного рахунка.

Таблиця 2.9

Типова кореспонденція за субрахунком 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
1	2	3
Надходження на поточний рахунок коштів у рахунок погашення довгострокової дебіторської заборгованості	311	16
Грошові кошти з каси передано на поточний рахунок	311	301
Зараховано кошти на поточний рахунок з інших рахунків в банку	311	313
Зараховано на поточний рахунок кошти, які перебувають в дорозі	311	33
Надходження коштів на поточний рахунок від покупців та замовників	311	36
Погашення дебіторської заборгованості з її зарахуванням на поточний рахунок	311	37
Оплачено пайовий внесок шляхом внесення коштів на поточний рахунок	311	40
Надійшли кошти за акції, викуплені підприємством	311	45
Отримано кошти цільового фінансування	311	48
Отримано довго- і короткострокові позики на поточний рахунок	311	50,60
Надійшли кошти від продажу акцій	311	52
Одержано аванс на поточний рахунок від покупців і замовників	311	68
Надійшли кошти від реалізації продукції, робіт і послуг	311	70
Отримано дохід від реалізації необоротних активів, фінансових інвестицій	311	74
Перераховано кошти як довгострокові фінансові інвестиції	14	311
Перераховано кошти для проведення капітальних вкладень	15	311
Одержано готівку з поточного рахунка	301	311
Повернуто отримані суми замовникам чи покупцям	36	311
Перераховано аванс на відрядження	37	311
Повернуто пайовий внесок	40	311
Погашено заборгованість за довгостроковими і короткостроковими позиками	50,60	311
Погашення заборгованості за виданими короткостроковими векселями	51	311

Продовження табл.2.9

1	2	3
Погашення поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	61	311
Погашення заборгованості за виданими короткостроковими векселями	62	311
Погашення заборгованості перед постачальниками і підрядниками	63	311
Оплачено страхові внески і платежі	65	311
Виплачено заробітну плату з поточного рахунку	66	311
Погашено заборгованість перед іншими кредиторами	68	311
Оплачено вартість загальновиробничих витрат	91	311
Оплачено вартість адміністративних витрат	92	311
Перераховано кошти на витрати на збут продукції	93	311
Оплачено штрафи, пеню	94	311
Оплачено витрати пов'язані з випуском цінних паперів	95	311
Використання коштів з поточного рахунку на покриття витрат, що пов'язані з надзвичайними витратами	97	311

Відповідно до методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 р. №390, реєстр синтетичного обліку коштів на поточному рахунку в банку повинен включати журнал-ордер №1 с.-г. та відомість № 1.2 с.-г. (табл.2.10).

Записи в цьому реєстрі базуються на перевірці виписок банку по поточному рахунку. Суми по кореспондуючих рахунках відображаються в журналі-ордері чи відомості після того, як їх збирають у загальній виписці. У відомостях або журналі-ордері кошти, які надходять на поточний рахунок, записуються в хронологічному порядку.

Відомість на початок місяця переноситься з відомості за попередній місяць, щоб показати залишок коштів на поточному рахунку. Після закінчення кожного місяця вони підсумовують дебетові та кредитні обороти по рахунку 311 і визначають залишок коштів на кінець місяця. За останній день звітного місяця він повинен відповідати залишку коштів у виписці банку.

Таблиця 2.10

Журнал-ордер № 1 с.-г. та відомість № 1.2 с.-г. за листопад, 2022 р.

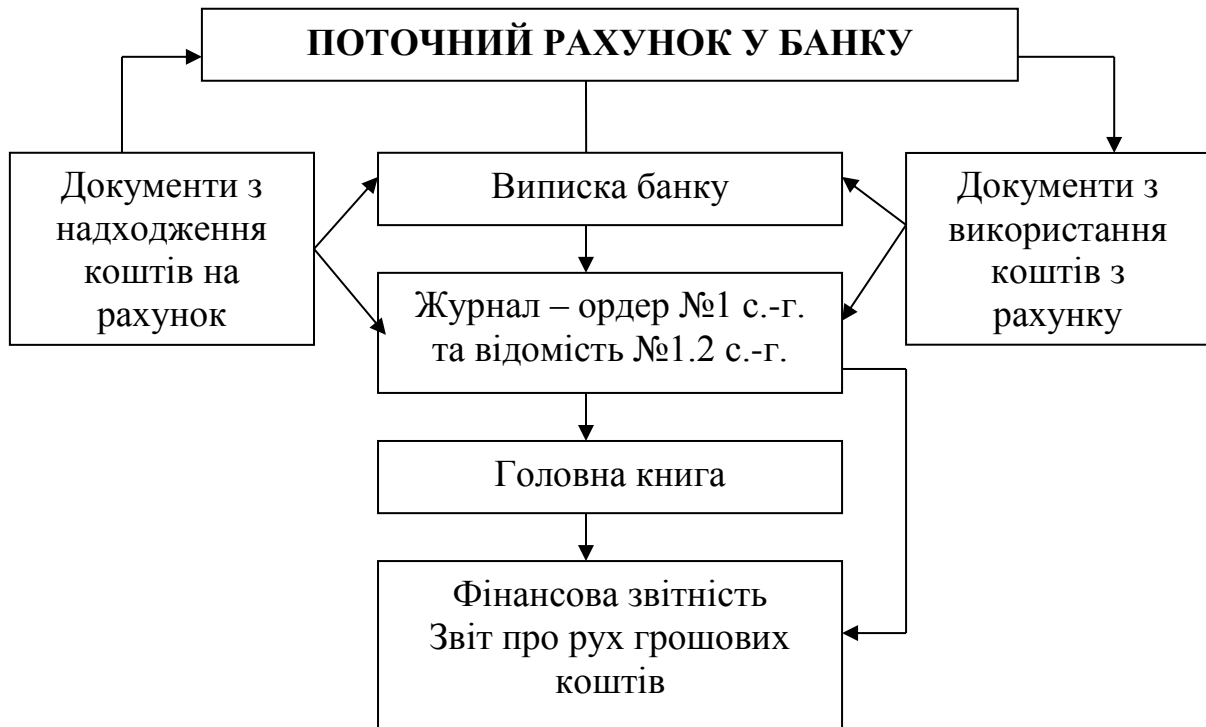
№ п/п	За який період	З кредиту рахунку 311 в дебет рахунків						Разом по кредиту
		№ 301	№ 631	№ 64	№ 685			
1	07.11		3806,00					3806,00
2	11.11				239,00			239,00
3	13.11	15090,00	4200,40					19290,40
4	19.11		4310,10					4310,10
5	25.11			223,00				223,00
Разом		15090,00	12316,50	223,00	239,00			27868,50

Залишок на початок місяця 41900,50 грн.

№ п/п	За який період	В дебет рахунку 311 з кредиту рахунків						Разом по дебету
		№ 301	№ 361	№ 37				
1	05.12			75,50				75,50
2	19.12	1824,00	1436,00					3260,00
3	21.12		2789,00	349,00				3138,00
4	25.12		9960,20					9960,20
5	29.12	376,00						376,00
Разом		2200,00	14185,20	424,50				16809,70

Залишок на кінець місяця 30841,70грн.

Загальний кредитовий оборот по рахунку 311 із журналу-ордера № 1с.-г. заносять однією сумою в Головну книгу, а дебетовий оборот по рахунку набирають у розрізі кореспондуючих рахунків із інших журналів-ордерів. Загальна схема обліку грошових коштів на поточному рахунку досліджуваного господарства представлена нижче (рис. 2.7).

Рис.2.7 Схема організації обліку грошових коштів на поточному рахунку в банку в національній валюті у .....

В Плані рахунків бухгалтерського обліку є субрахунки 313 і 314, які призначені для обліку операцій з іншими рахунками банку.

Дебет даних субрахунків показує, скільки коштів надходить на інші рахунки банку в національній та іноземній валюті, а кредит показує, як використовуються ці кошти. Сільськогосподарські підприємства можуть розраховуватися як чеками, так і акредитивами. Акредитив — це спосіб розрахунків, за якого платник дає доручення обслуговуючому банку (банку — емітенту) використовувати власні кошти або позики, депоновані банком, для оплати товарів або послуг у місці знаходження одержувача платежу на умовах, передбачених платником у заяві на відкриття акредитиву.

Підприємство подає заяву на відкриття акредитива банку-емітенту. У заяві повинні бути наведені такі деталі: ім'я заявника та бенефіціара, а також їхні ідентифікаційні коди за єдиним державним реєстром підприємств та організацій України; тип акредитива, його суму, дата відкриття та номер

договору, який передбачає його оплату; строк дії акредитива, тобто число і місяць закриття акредитива у виконуючому банку; і умови акредитиву. У разі відсутності будь-якого з наведених документів акредитив не буде відкритий. Акредитив може використовуватися лише для розрахунків з одним постачальником. Кожен відкритий акредитив має свій власний аналітичний рахунок.

Слід зазначити, що ..... не використовує форму розрахунків акредитивами протягом останніх років. Аналітичний рахунок «Акредитиви» у субрахунку 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» вступає в кореспонденцію з бухгалтерськими рахунками, представленими в наступній таблиці (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Господарські операції з обліку коштів при розрахунках акредитивами

Зміст господарських операцій	Кореспонд. рахунків	
	дебет	кредит
Відкрито акредитив за рахунок коштів поточного рахунку	313	311
Відкрито акредитив за рахунок короткострокової позики банку	313	601
За рахунок виставленого акредитиву проведено оплату постачальникам і підрядникам	631	313
Повернуто на поточний рахунок невикористану суму акредитиву	311	313
Погашено короткострокову позику банку за рахунок невикористаної суми акредитиву	601	313

На окремому аналітичному рахунку до субрахунку 313 також облічуються операції по розрахунках чеками, які застосовуються для здійснення розрахунків у безготівковій формі між юридичними та фізичними особами. Це робиться для того, щоб зменшити кількість готівки, необхідного для оплати товарів, виконаних робіт і надання послуг.

Розрахунковий чек — це письмове розпорядження власника рахунка (чекодавця) установі банку, яка веде рахунок, сплатити зазначену в чеку суму коштів чекоутримувачу.

Чекові книжки виробляють на фабриці банкнот і містять десять, двадцять і двадцять п'ять зброшурованих розрахункових чеків. Чекові книжки використовуються для суворої звітності. Чекові книжки мають строк дії один рік. Чек має такі реквізити: номер банку-емітента та його МФО; ідентифікаційні коди чекодавця та чекоутримувача за ЄДРПОУ; назву чекоутримувача; доручення чекодавця банку-емітента; призначення платежу; число, місяць і рік складення чека; підписи чекодавця та печатка. Чек із чекової книжки потрібно оплатити в банку чекоутримувача протягом десяти днів.

Підприємство подає до банку-емітента заяву у одному примірнику з підписом осіб, котрим надається право підпису документів, необхідних для здійснення грошово-розрахункових операцій, щоб отримати чекову книжку. Депонування коштів на окремому рахунку гарантує безпечну оплату чеків. Для цього в банк подається платіжне доручення, щоб перерахувати гроші на окремий рахунок. Чеки із чекової книжки виписуються під час здійснення платежу та видаються чекодавцем за товари, роботи чи послуги, які він отримав. Чекодавець заносить залишок ліміту з корінця виписаного чека на корінець попереднього чека, а потім виводить повний залишок. Чекоутримувач здає чеки в банк разом з трьома примірниками реєстрів, якщо рахунки чекодавця і чекоутримувача ведуться в одній установі банку, або чотирьох примірників, якщо рахунки чекодавця і чекоутримувача ведуться в різних установах банку.

Для здійснення розрахунків працівникам підприємств видаються чекові книжки під звіт. При отриманні чекових книжок кошти дебетуються на аналітичний рахунок «Розрахунки чеками» субрахунком 313 у кореспонденції з субрахунком 311 із рахунком 60, що залежить від того, з якого рахунка взяті кошти з лімітування їх по чековій книжці. Субрахунок 313 кредитується у

кореспонденції з дебетом рахунків 63,68 на суму сплачених банком чеків відповідними організаціями. Відновлюють залишок грошей на рахунках субрахунку 311 чи рахунка 60, а також кредит субрахунку 313 на суму повернутих у банк невикористаних чеків.

Слід відмітити, що за останні кілька років у досліджуваному підприємстві практично не використовувалися безготівкові розрахунки.

Грошові документи та кошти в дорозі є додатковими коштами.

Поштові марки, марки гербового збору, оплачені проїзні документи, путівки до санаторіїв, готелів тощо є частиною грошових документів підприємства. Грошові документи зберігаються в касі підприємства за вартістю товару. Звіт складається про рух грошей касиром.

Кошти в дорозі — це гроші, внесені підприємствами або індивідами в ощадні каси, банківські каси або поштові відділення з подальшим зарахуванням на поточні рахунки компанії (рис. 2.8).

У Плані рахунків бухгалтерського обліку є рахунок 33 «Інші кошти», який можна використовувати для обліку інших коштів. Даний рахунок належить до категорії рахунків активних, які призначені для обліку господарських оборотних засобів. На цьому рахунку міститься інформація про те, скільки грошей знаходиться в касі підприємства та як вони рухаються. Це включає поштові марки, марки гербового збору, проїзні документи, путівки до санаторіїв, пансіонатів, готелів тощо. Крім того, цей рахунок містить інформацію про гроші, які були внесені під час подорожі в банківські каси, ощадні каси або поштові відділення, щоб вони могли бути зарахованими.

Такі субрахунки відкривають до рахунку 33 «Інші кошти»: 331 «Грошові документи в національній валюті»; 332 «Грошові документи в іноземній валюті», 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» та 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 335 «Електронні гроші в національній валюті»

Рис. 2.8 Класифікація та документальне оформлення інших грошових коштів

Надходження грошей у дорозі та грошові документи відображаються на дебеті рахунка 33 «Інші кошти», а списання грошей в дорозі після їх зарахування на певні рахунки і вибуття грошових документів відображається на кредиті.

На основі квитанцій та інших документів про отримання готівки на рахунок підприємства, марок, путівок тощо та актів про їх використання проводять записи в реєстри аналітичного і синтетичного обліку за дебетом цього рахунку, і на основі виписок банку з поточного та інших рахунків банку – за кредитом. Саме виписка банку засвідчує, що кошти, які були в дорозі, були

зараховані на рахунки підприємства. Аналітичні рахунки до цього рахунку відкривають на основі грошових документів і грошових коштів, які знаходяться в дорозі. Методичні рекомендації з журнально-ордерної форми обліку передбачають, що синтетичний облік на рахунку 33 «Інші кошти» здійснюється в журналі-ордері №1 с.г. та відомості №1.3 с.г. до нього. Записи в журналі ордерів базуються на виписках банку та доданих до них документах. В кінці місяця в Головну книгу переносяться загальні суми кредиту, а дебет набирають із інших журналів-ордерів у розрізі кореспондуючих рахунків. Таблиця (табл.2.12) показує основну кореспонденцію з обліку інших коштів.

Таблиця 2.12

Типова кореспонденція по рахунку 33 «Інші кошти»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
Передані з каси грошові кошти для зарахування на поточний рахунок через інкасатора для здачі у вечірню касу	333	301
Придбано марки гербового збору з оплатою через касу	331	301
Придбано марки гербового збору з оплатою через банк	331	301
Оплачено путівки в санаторій з оплатою через касу	331	301
Придбано грошові документи за рахунок короткострокової позики	331	60
Видано під звіт марки гербового збору	372	331
Видача заробітної плати грошовими документами	661	331
Видано санаторні путівки працівникам за готівку	301	331

Підприємство «Княжі Лани» не використовує рахунок 33 «Інші кошти» у своїй господарській практиці.

2.4. Розкриття інформації про наявність і рух грошових коштів у фінансовій звітності

Звіт про рух грошових коштів, форма № 3 фінансової звітності, є джерелом інформації про рух грошових коштів і їх еквівалентів. Більшість

науковців вважають, що цей звіт є найскладнішим у всій фінансовій звітності підприємства. Це пов'язано з тим, що в цьому звіті можна знайти інформацію про операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, а також можливість оцінити ситуацію, пов'язану з надходженнями та витрачанням грошових коштів, і визначити, як підприємства повинно використовувати ці кошти. Таким чином, ця форма звітності є багатосторонньою, що значно ускладнює її заповнення.

Звіт про рух грошових коштів повинен містити інформацію про грошові потоки підприємства протягом певного періоду часу в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про рух коштів не включає:

- а) зміни в структурі грошових коштів і їх еквівалентів;
- б) операції, пов'язані з грошовими коштами.

В літературі надходження та вибуття грошових коштів і їх еквівалентів називають грошовими потоками. Грошові кошти, також відомі як cash, включають готівку в касі та депозити, які можна отримати за запитом. Еквіваленти грошових коштів, також відомі як «еквіваленти грошових коштів», є короткостроковими інвестиціями з великою вартістю, які можна легко конвертувати у відому суму грошових коштів і мають незначний ризик зміни вартості.

У структурі Звіту про рух грошових коштів грошові потоки поділяються на три категорії: операційні, інвестиційні та фінансові.

Вважається, що операційна діяльність включає основну діяльність, яка приносить підприємству дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою.

Інвестиційна діяльність включає придбання та продаж довгострокових активів, а також інші інвестиції, які не є грошовими коштами.

Коли кількість і структура вкладеного капіталу та позик компанії змінюються, це називається фінансовою діяльністю.

Загальні стандарти щодо надання та розкриття інформації у Звіті про рух грошових коштів та Примітках до нього визначені Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів».

У Балансі (Звіт про фінансовий стан) ..... наведено інформацію про залишки грошових коштів у розрізі рахунків 30 «Готівка», 31 «Рахунки у банках» і 33 «Інші кошти» (табл. 2.13).

Таблиця 2.132

Відображення інформації про наявність та рух грошових коштів у Балансі (Звіті про фінансовий стан) ..... станом на 31.12.2022 р., тис. грн.

Шифр та назва рахунку	Номер журналу-ордеру з обліку грошових коштів	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	
		Коди рядків	Сума, тис. грн.
Рахунок 30 «Готівка»	1 с-г	1165, 1166	18,0
Рахунок 31 «Рахунки в банках»	2 с-г	1165, 1167	351,0
Рахунок 33 «Інші кошти»	2 с-г	1165	0,0

У Звіті про рух грошових коштів інформація про рух грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності повинна подаватися лише прямим методом. Це означає, що витрати та надходження повинні бути детально описані для кожного типу діяльності.

У Звіті про рух грошових коштів ТОВ «Княжі лани» використовується прямий метод (додаток). У табл. 2.14 наведено інформацію про рух грошових коштів досліджуваного підприємства за 2020-2022 роки в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Як показано в табл. 2.14, операційна діяльність у 2022 році принесла чистий прибуток у розмірі 6442 тис. грн., що на 5657 тис. грн. більше, ніж у 2021 році. Цей показник добре показує діяльність компанії протягом звітного періоду. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності показує, що компанія

Таблиця 2.14

**Аналіз структури грошових коштів ..... за 2021-2022 рр., тис.
грн.**

Вид діяльності	2021 рік	2022 рік	Приріст у 2022 році	
			тис. грн.	%
Чистий рух коштів від операційної діяльності	785	6442	5657	820,6
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-1411	-7004	-5593	-496,4
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	1372	175	-1197	12,8
Чистий рух коштів за звітний період	746	-387	-1133	-51,9
Залишок коштів на початок року	10	756	746	7560
Залишок коштів на кінець року	756	369	-387	48,8

витрачала гроші на придбання необоротних активів, але не отримувала доходів від інвестицій. У порівнянні з 2021 роком чистий рух коштів у 2022 році становив 175 тис. грн. За звітний період чистий рух коштів становив -387 тис. грн., що на 1133 тис. грн. менше, ніж у 2021 році. На кінець 2022 року залишок коштів становив 369 000 грн. Це на 387 000 грн. менше, ніж у 2021 році.

Таким чином, підводячи підсумок, слід зазначити, що операційна діяльність є основним джерелом доходу підприємства ..... Крім того, підприємство звертає увагу на інвестиції; ці інвестиції можна схарактеризувати позитивно, оскільки вони матимуть позитивний вплив у майбутньому.

2.5. Методика та організація проведення аудиту готівки та коштів на рахунках в банку

Аудит є важливою часткою порядку управління грошовими коштами. Таким чином, за допомогою цієї процедури можна отримати додатковий контроль за правильним організацією обліку, своєчасним переміщенням і ефективним застосуванням в виробничо-господарській діяльності підприємства. Аудит операцій пов'язаних із грошовими коштами має

зосереджуватися на грошових надходженнях і видатках, а також перевіряти правильність організації та процедур обліку відповідно до чинного законодавства.

Коли мова заходить про організацію внутрішнього аудиту, слід враховувати кілька процесів, які можуть підвищити ефективність. Виділимо такі:

- швидкий і всебічний аналіз результатів контрольних заходів;
- перевірка системи внутрішнього контролю на підприємстві;
- розробка планів і програм аудиту грошових коштів на основі даних перевірки системи внутрішнього контролю;
- своєчасне та ефективне проведення контрольних заходів для запобігання правопорушенням;
- розумна економічність і простота дій під час проведення контролю.

Аудитори повинні планувати етапи аудиторської перевірки грошових коштів у такій послідовності: спочатку вони повинні вивчити діяльність підприємства, його установчі документи та вказівки щодо перевірки, а потім укласти договір про виконання дій.

На другому етапі вони повинні ретельно оцінити ефективність бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства, а на третьому етапі вони повинні провести реальну перевірку активів підприємства.

Крім того, аудитор також може проводити вибіркові перевірки, щоб порівняти свої результати з даними підприємства.

Звіт про проведену аудиторську перевірку складається на четвертому (заключному) етапі. Позаяк в бухгалтерському балансі міститься сума найбільш ліквідних активів, внутрішній аудит обліку грошових коштів є обов'язковим для формування думки про достовірність бухгалтерської звітності.

Щоб розпочати аудит грошових коштів, було б розумно розпочати з методу внутрішнього контролю готівкових операцій підприємства, який наведено в табл. 2.15 і використовується для каси.

Таблиця 2.15

Тест внутрішнього контролю готівково-розрахункових операцій

№ з/п	Зміст питання	Оцінка результатів (варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	Наявність договору з касиром про повнуматеріальну відповідальність	+		
2	Наявність металевої шафи (сейфа) для зберігання коштів і їхніх еквівалентів	+		
3	Надання права підпису прибуткових і видаткових ордерів іншим особам, крім головного бухгалтера і керівника підприємства	+		
4	Наявність помилки пропуску або задвоєння у нумерації прибуткових і видаткових ордерів		+	
5	Наявність на підприємстві наказу керівника про періодичність перевірки готівки в касі	+		
6	Чи мали місце факти накладання на підприємство стягнень за порушення Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні?			+
7	Своєчасно та в повному обсязі оприбуткована готівка в касу підприємства	+		
8	Звіти по касі в національній валюті формуються: автоматизовано; вручну касиром	+		
9	Касові книги пронумеровані, прошнуровані і опечатані у встановленому порядку	+		
10	Дотримано ліміт залишку готівки в касі	+		

Коли аудитор оцінює систему внутрішнього контролю підприємства, він починає розробляти плани та стратегії аудиту готівково-розрахункових операцій.

Після цього обирає методичний прийом організації, який буде використано для перевірки (комбінований, суцільний, вибірковий або аналітичний), а також надає перевагу систематичному засобу проведення, який потрібен для аудиту, та заповнюючи програму аудиту готівково-розрахункових операцій, як показано в табл. 2.16.

Підприємства часто використовують гроші як у безготівковій, так і у готівковій формі, тому аудит грошових коштів необхідно здійснювати двома способами: касовими операціями, тобто операціями з готівкою в касі, і операціями з поточними рахунками. Аудитор грошових коштів зазвичай починається з перевірки, чи є гроші в касі. У результаті цього процесу можна дуже швидко обстежити, чи в абсолютному об'ємі оприбутковані кошти, а

також зрівняти результати актів інвентаризації із даними бухгалтерського обліку та виявити, чи було розкрадено гроші.

Таблиця 2.16

Програма аудиту готівково-розрахункових операцій

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Викона- вель	Методичні прийоми проведення	Методичні прийоми організації	Примітки аудитора
1	Перевірка готівки у касі підприємства		Інвентаризація, перерахунок	Суцільний	
2	Перевірка дотримання правил та розмірів розрахунків готівкою (встановленим законодавством)		Звірка, співставлення, документальна перевірка	Вибірковий	
3	Перевірка дотримання ліміту залишку готівки в касі підприємства		Звірка, документальна перевірка	Суцільний	
4	Контроль та перевірка відкритих рахунків у банках		Формальна перевірка, опитування	Суцільний	
5	Перевірка заповнення касових ордерів, первинних документів		Формальна перевірка, документальна перевірка	Комбінований	
6	Перевірка ведення обліку коштів у банках		Звірка, співставлення, документальна перевірка	Суцільний	
7	Перевірка показників фінансової звітності про наявність та рух грошових коштів		Документальна перевірка, арифметична	Комбінований	

Аудитор повинен звернути особливу увагу на те, наскільки правильно оформлено отримання готівки до каси. Аудитор перевіряє звіт касира і додані до цього звіту документи, щоб переконатися, що запис останніх надходжень і витрат відповідає записам у журналі реєстрації. Це робиться для того, щоб переконатися, що облік останніх операцій з готівкою є цілісним. Коли касові ордери відрізняються нумерацією або сумою, визначається причина.

Робочі документи аудитора, наведені в табл. 2.17, 2.18 і 2.19, можна використати для перевірки правильності та своєчасності оформлення касових документів, а також порядку дотримання ліміту суми готівки в касі підприємства. Ці документи є доказами проведення перевірки аудиту готівки в касі підприємства.

Коли проводиться аудит грошових коштів на поточних рахунках банків, перевіряється наступне:

- ✓ наявність поточних рахунків підприємства та інших банківських рахунків, правильність банківських документів;
- ✓ законність операцій, здійснених за цими рахунками;
- ✓ цілісність і послідовність платежів відповідно до рахунків-фактур.

Таблиця 2.17

**Робочий документ аудитора з перевірки правильності оформлення
прибуткових касових ордерів (комбінований)**

Наявність реквізитів у Прибутковому касовому ордері									
№ документа	Дата складання документа	Сума, грн.	Код цільового призначення	Від кого прийнято кошти	Печатка підприємства	Наявність підпису		Кореспондуючі рахунки	
						Головного бухгалтера	Касира	Дебет рахунку	Кредит рахунку

Таблиця 2.18

**Робочий документ аудитора з перевірки правильності оформлення
видаткових касових ордерів (вибірковий)**

Наявність реквізитів у Видатковому касовому ордері										
№ документа	Дата складання документа	Сума, грн.	Код цільового призначення	Кому видано кошти	Наявність підпису				Кореспондуючі рахунки	
					Керівника	Головного бухгалтера	Касира	Одержувача	Дебет рахунку	Кредит рахунку

Таблиця 2.19

**Робочий документ аудитора з перевірки дотримання ліміту
залишків готівки в касі підприємства**

Дата	Залишок готівки на початок дня	Надходження готівки до каси	Видача готівки з каси	Залишок готівки на кінець дня	Ліміт каси, грн.	Понад лімітні залишки за кожний день

Об'єктами аудиту грошових коштів на поточних рахунках у банках є:

- наявність поточних рахунків підприємства та інших банківських рахунків, достовірність банківських документів, законність операцій, здійснених на цих рахунках;

- те, що гроші були отримані належним чином і згідно з рахунками-фактурами;

- те, що виписка банку відповідає сумі, зазначеній у основному розрахунковому документі.

При здійсненні аудиту потрібно переконатися, що підприємство має всі банківські виписки. Якщо буде виявлено, що певних банківських виписок немає, тоді потрібно буде замовити завірнену копію від банку.

По-перше, потрібно порівняти залишок коштів у бухгалтерських даних із залишком коштів у банківській виписці. При цьому потрібно не тільки перевірити суму залишку, але й переконатися, що обороти в обліковому реєстрі та виписках відповідають один одному. Дуже важливо перевірити достовірність і повноту банківської виписки і доданих до неї документів. Нумерація сторінок і співставлення залишку на рахунку показують повну точність. На початку наступної виписки залишок коштів мусить дорівнювати залишку коштів на початку останньої виписки банку. Рис. 2.9 дає загальне уявлення про використання основних джерел інформації для обліку і аудиту грошових коштів в касі і на рахунках у банку.

Аудитор перевіряє, чи відповідають обліковий реєстр і аналіз залишку готівки та обороту в національній валюті, а потім записує інформацію в робочі документи. Як показано в табл. 2.21, облікові реєстри можна використовувати для перевірки відповідності між оборотом і залишком готівки в національній валюті.

Таблиця 2.21

Робочий документ аудитора щодо перевірки відповідності залишку готівки та обороту в національній валюті за обліковими реєстрами

№ з/п	Місяць перевірки	Залишок коштів на початок місяця		Обороти коштів по дебету		Обороти коштів по кредиту		Залишок коштів на кінець місяця		Відхилення	
		За банківськими виписками	У журналі-ордері	За банківськими виписками	За реєстром обліку	За банківськими виписками	За реєстром обліку	За банківськими виписками	У журналі-ордері	Сума, грн	примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Поточний розрахунковий рахунок у національній валюті, грн											

Відповідно до особливостей перевірки та її цілей до робочих документів аудитора можуть входити різні документи.

Система внутрішнього контролю ефективна лише тоді, коли вона може своєчасно виправити помилки та попередити їх.

Слід зазначити що в ..... за досліджуваній період аудиторської перевірки не проводилося.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1. Організація формування облікової політики в частині обліку грошових коштів

Весь бухгалтерський облік підприємства базується на обліковій політиці. Бухгалтерський облік, складання і подання фінзвітності є частиною загальноприйнятих стандартів і практик, відомих як облікова політика. Застосування постійної облікової політики дозволяє порівнювати фінансові дані за декілька звітних періодів і дозволить зацікавленим споживачам фінзвітності оцінювати майновий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Облікова політика має бути ретельно розроблена, оскільки правильний вибір її може допомогти скласти об'єктивну та достовірну фінансову звітність і значно подіяти на оподаткування свого бізнесу.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлює правила, які регулюють, організовують, ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність в Україні.

Згідно з цим Законом підприємство має право самостійно розробляти свою бухгалтерську політику. Стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі П(С)БО 1) визначає, що облікова політика складається з усіх правил, методів і практик, які використовуються компанією для складання та подання фінансової звітності.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 визначає облікову політику як «чистий прибуток або збиток за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці».

Стаття 4 Закону про бухгалтерський облік і пункт 18 П(С)БО 1 визначають основні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Ці принципи включають обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність

доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичну (фактичну) собівартість, періодичність і єдиний грошовий вимірник.

Наявність альтернативних методів обліку окремих активів, зобов'язань господарських операцій і їх оцінки є особливістю цих П(С)БО, як і Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО).

Пункт 3 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» (далі П(С)БО 6) визначає, що облікова оцінка є попередньою оцінкою, яку використовує підприємство, щоб визначити, скільки коштів і витрат вони отримують протягом відповідних звітних періодів.

У зв'язку з тим, що в діяльності підприємства існують факти, процеси та операції з деякою мірою невизначеності, підприємство змушене використовувати попередню оцінку. Наприклад, щодо дебіторської заборгованості за товари та послуги, витрат на гарантійний ремонт проданих товарів тощо.

Коли підприємство має право на розробку облікової політики, яка включає вибір методів обліку та оцінку статей балансу, воно повинно враховувати його вплив на витрати та доходи, котрі формують фінрезультати його діяльності та оподатковуваний прибуток.

У національних П(С)БО є альтернативні методи обліку і варіанти облікової оцінки статей балансу, а підприємство має самостійно вибрати методи обліку, які б забезпечили отримання найбільш позитивних фінансових результатів. Саме з цієї причини формується облікова політика.

Наказ про облікову політику ..... від 03.01.2021 року № 1 передбачає: «...на виконання вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО та інших нормативно-правових актів, та отримуючи право на вибір облікової політики із метою застосування підприємством єдиної методики реєстрації в бухгалтерському обліку і звітності господарських операцій, а також порядку оцінки об'єктів і схвалити подальші принципи облікової політики»

Наступна структура документального оформлення облікової політики компанії «Княжі лани» показана на рис 3.1.

Рис. 3.1. Структура системи документального оформлення облікової політики .....

На ..... бухгалтерський облік ведеться бухгалтерією під управлінням головного бухгалтера. Посадова інструкція, розроблена згідно вимог п. 7 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», визначає обов'язки головного бухгалтера.

Штатний розпис визначає структуру бухгалтерії, а посадові інструкції визначають обов'язки працівників бухгалтерії.

Досліджуване підприємство веде бухгалтерський облік за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, а також за Інструкцією № 291, яка використовує журнально-ордерну форму обліку з елементами комп'ютерної обробки.

Проформа бухгалтерського обліку – це порядок реєстрів бухгалтерського обліку відповідної форми та змісту, призначена для відображення наявності та руху коштів підприємства та джерел їх утворення, а також способів запису операцій в облікових реєстрах. Облік у журнально-ордерній формі передбачає використання накопичувальних і групувальних облікових записів, а також допоміжних відомостей до них.

Облікова політика підприємства складається з двох частин: організаційно-технічної та методичної. Для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності досліджуване підприємство використовує такі стандарти, методи та практики.

Введення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності (за винятком звіту про рух грошових коштів) здійснюється за принципом нарахування та відповідності доходів і витрат (П(С)БО). Це означає, що для визначення фінансового результату звітного періоду доходи звітного періоду повинні бути співставлені з витратами, що здійснюються для отримання цих доходів. У цьому випадку доходи та витрати відображаються в обліку та звітності в момент їх виникнення, незалежно від того, коли вони надходять або сплачені.

Прямолінійний метод використовується для нарахування амортизаційних відрахувань залежно від класифікації груп основних засобів. Іншими словами, річна сума амортизації визначається поділом вартості, що амортизується, на термін корисного використання основних засобів. Стрічка корисного використання основних засобів по групам у ПКУ (стаття 145.1).

Якщо залишкова вартість основних засобів більша від їх правдивої вартості на дату балансу на десять відсотків, основні засоби повинні бути переоцінені.

Для оцінки вибуття запасів використовується середньозважена собівартість кожної одиниці запасів. Витрати, пов'язані з придбанням запасів, повинні бути розраховані на вартість самих запасів.

Підприємство може використовувати такі статті витрат, як оплата праці, відрахування на соцзаходи, насіння і посадковий матеріал, пальне і мастильні матеріали, добриво, засоби захисту рослин і тварин, корми, сировина та матеріали, роботи та послуги, витрати на утримання основних засобів, інші витрати, загальні виробничі та господарські витрати.

В кінці року загальногосподарські та енергетичні витрати розподіляються прямо пропорційно нарахованій зарплаті робітникам цієї галузі (за винятком зарплати керівників).

Потрібно використовувати робочий план бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і субрахунків відповідно до потреб управління контролем і аналізом.

Необхідно скласти план документообороту, який включатиме стандартні форми первинного обліку та бланки суворої звітності.

Періоди складання і проведення аналізу первинних документів визначаються графіком, встановлює тих, хто відповідає за складання документів, і як їх подавати відповідним органам. Він також визначає терміни, до яких документи повинні бути надіслані до бухгалтерії, а також терміни завершення всіх робіт за звітний період щодо складання бухгалтерського балансу, фінансової звітності та статистичної звітності.

В фінансовій звітності гроші на поточному рахунку та в касі підприємства вважаються грошима.

Тільки з дозволу директора можна перерахувати кошти з поточного дотаційного рахунку на погашення податків на різні організації.

Виділяти кошти з каси підзвітним особам для закупівлі запасних частин, ветеринарних препаратів, продуктів, паливо-мастильних матеріалів, кормів і інших потреб у виробництві. Якщо коштів недостатньо, а запасні частини або інше терміново потрібні, то за згодою підзвітної особи закуповуватимуться за його рахунок, а потім повернення буде проводитися за рахунок підприємців, якщо це можливо.

Затвердити обмеження кількості грошей, необхідних для господарських розмов на мобільних телефонах керівників і спеціалістів підприємства.

Дозволити директору Нич Е.П. отримати гроші на виробничі витрати з каси підприємства. Ці кошти будуть обліковані на рахунку Д-т 685 «Позика Нич Е.П. (поворотна фінансова допомога)», а потім погашені на рахунку К-т 685 «Повернення позики».

Цільове фінансування і цільові надходження відображаються на рахунку 48. Витрати та джерела фінансування повинні бути обліковані відповідно до їх призначення.

У кінці року прибуток вноситься в резервний капітал і за наказом директора розподіляється на покриття виробничих витрат і нарахування дивідендів засновнику.

У кінцевому підсумку балансу враховується дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги.

Затвердити систему оплати праці відповідно до колективного договору компанії.

Виходячи з принципу послідовності, який вимагає, щоб підприємство застосовувало обрану облікову політику з року в рік, зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених П(С)БО, і має бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

3.2. Вдосконалення обліку і контролю грошових коштів в умовах комп'ютерних технологій

Оскільки на даному підприємстві облік ведеться вручну то в даному питанні потрібно розглянути переваги автоматизованого обліку. Ведення автоматизованого обліку грошових коштів може спростити облік готівкових і безготівкових коштів підприємства.

Основними завданнями автоматизації є фіксування операцій за розрахунками та рухом грошових коштів, нагляд за касовими операціями, зіставлення витрат відповідно до цільового призначення та контроль цих витрат, дотримання умов договорів щодо відповідності фактичної та зазначеної форм розрахунків, періодичне зіставлення проведених розрахунків по дебету та кредиту. Однак облік грошових коштів є частиною бухгалтерського обліку, підприємства використовують бухгалтерські програми для автоматизації обліку грошових коштів.

У більшості підприємств АПК бухгалтерський облік ведеться за журнально-ордерної формою з частковою автоматизацією. На сьогоднішній день найпопулярнішою програмою для автоматизації бухгалтерського обліку серед підприємств АПК є «Бухгалтерія Плюс». Підприємства часто встановлюють автоматизовані програми ведення обліку, але деякі працівники не навчені працювати з ними. Це пригальмовує процес оброблення первинних документів, реєстрів синтетичного і аналітичного обліку, а частина обробки виконується вручну. Тому важливо навчити працівників працювати з програмою «Бухгалтерія Плюс». На нашу думку, керівники сільськогосподарських підприємств, у тому числі ....., повинні проводити навчання щодо переваг програмного продукту «Бухгалтерія Плюс» і зобов'язати всіх бухгалтерів підприємства пройти ці курси. Ця програма користується найбільшою популярністю, вона дозволяє вводити та зберігати первинні документи, довідники та отримувати на їх основі широкий вибір звітних бухгалтерських форм. Бухгалтер може самостійно змінювати правила обліку, використовуючи інструменти налаштування системи. Введення інформації може відбуватися як на рівні бухгалтерських проводок, так і на рівні первинних документів, таких як ордери та доручення.

Ведення касових і банківських операцій полегшується застосуванням вищезазначеного програмного забезпечення в бухгалтерському обліку. База даних надає можливість зіставлення та перенесення даних з одного файлу в

інший. В програмі «Бухгалтерія Плюс» є багато модулів, які дозволяють: автоматично підраховувати підсумкові суми; коригувати та змінювати інформацію в базі даних без зміни структури та алгоритму роботи програми; складати касову та головну книгу, прибуткові та видаткові касові ордери та інші документи; повністю автоматизувати касові, банківські та розрахункові операції, а також підраховувати грошові кошти на поточному рахунку.

Сучасні програми для обробки облікової інформації використовують однакові команди для виконання однакових операцій, таких як облік касових і банківських операцій. Це практично виключає випадкові помилки, які часто виникають під час ручного заповнення облікових записів.

Завдяки широким можливостям комп'ютерної програми «Бухгалтерія Плюс» можна швидко і компактно створювати дані відомості (наприклад, журнал-ордер і відомість по рахунку 301 «Готівка у національній валюті»). Іноді потрібно робити детальний аналіз руху грошей: від кого вони були отримані та кому вони були видані кожен день місяця. В цій ситуації журнал-ордер і відомість не можуть надати необхідну інформацію. Перегляд усіх прибуткових і видаткових ордерів є досить складною та забирає багато часу. За допомогою комп'ютерної програми та введених даних можна створювати різні аналітичні форми по рахунках, такі як субконто-картки та інші. Крім того, за допомогою цієї програми можна створювати нові звітні форми та змінювати існуючі.

За допомогою комп'ютеризації бухгалтерського обліку бухгалтерія ..... зможе не лише швидко обчислювати та створювати зведені дані, а й проводити різноманітний аналіз рахунків і створювати різні модифікації проміжних і кінцевих звітних форм.

Документи в досліджуваному господарстві зазвичай заповнюються вручну. З іншого боку, Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» дозволяє використовувати електронні документи, в яких інформація представлена у вигляді електронних даних, вводячи відповідні реквізити

документа, в тому числі електронний цифровий підпис, який можна створити, надіслати, зберегти та перетворити в електронній формі або на папері. Згідно зі статтею 18 зазначеного Закону електронний документ має юридичну силу, подібну до паперового документа. Для ефективного обліку грошових коштів ці документи повинні використовуватися разом із комп'ютеризованою формою обліку (наприклад, програмою Бухгалтерія Плюс на цьому підприємстві). Безпаперова технологія заміни платіжними документами і інформацією між клієнтом і банком є лише доповненням традиційної системи платежів. Власник банківського рахунку заповнює платіжний документ на комп'ютері свого бізнесу за допомогою системи «Клієнт-банк», а потім надсилає його до банку за допомогою програмного забезпечення, встановленого банком. У банку платіжний документ обробляється відповідними елементами системи.

Система «Клієнт-банк» має багато переваг порівняно з традиційними технологіями платежів, а саме: клієнти можуть контролювати свій розрахунковий рахунок безпосередньо зі свого робочого місця, не відвідуючи банк, ця система дає більш оперативний доступ до інформації про надходження коштів на рахунок, клієнти можуть отримувати доступ до свого рахунку в будь-який час, значно скорочується час і витрати на підготовку, оформлення та проведення платіжних документів.

Система «Клієнт-банк» забезпечує такі функції: використання сертифікованих засобів захисту для шифрування повідомлень між банком і клієнтом, автоматичне ведення та захист протоколу передачі розрахункових документів між банком і клієнтом як у банку, так і в АРМ клієнта, автоматичне архівування протоколу наприкінці дня. Враховуючи початкові та зворотні платежі, АРМ клієнта автоматично веде поточний стан свого банківського рахунку. Банки самі пропонують використовувати системи «Клієнт-Банк+» і «Інтернет-Клієнт-Банк», щоб пришвидшити платежі сучасних компаній.

Таким чином, пропозиції щодо покращення обліку грошових коштів будуть завершені і значно покращать роботу облікових працівників у

досліджуваному ..... щодо реєстрації, обліку та аналізу використання готівки та інших коштів.

3.3. Організація обліку грошових коштів із застосуванням МСФЗ

Наразі в процесі розвитку України відбуваються значні зміни в сферах економіки, інформації та права. Такі процеси призводять до зміни традиційних цілей функціонування підприємств у нашій країні в різних галузях економіки, а значення інформаційного забезпечення в прийнятті різноманітних управлінських рішень значно збільшується. В сучасному світі кожен підприємець повинен знати про своїх бізнес-партнерів і конкурентів у відповідній галузі, щоб працювати ефективно. Це означає, що бухгалтерська фінансова звітність є основним джерелом інформації про майно та фінансовий стан підприємства, а ще результати його виробничо-господарської діяльності протягом певного періоду часу.

Багато національних положень України адаптуються до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, щоб прискорити її входження до світової спільноти. Одним із найважливіших елементів цього процесу є те, щоб надати користувачам повну, своєчасну, об'єктивну та неупереджену інформацію про фінансовий стан, надходження та вибуття грошових коштів підприємства. Це дає управлінню основу для прийняття розумних рішень.

Наближення України до міжнародних ринків вимагало внесення відповідних змін до національної системи обліку. Це було зроблено, щоб наблизитися до міжнародних стандартів, які були прийняті 7 лютого 2013 року Національним положенням бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1) та НП(С)БО 2 «Баланс». Слід зауважити, що Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності описують загальні правила оцінки та надання інформації у фінансових звітах, але не визначають конкретний порядок ведення бухгалтерського обліку. Національні положення бухгалтерського обліку в Україні є більш регулюючими, ніж

Міжнародні стандарти, наприклад, виклад звітів для кожного підприємства стандартизований.

Таким чином, інформація про розкриття надається у вигляді загальноприйнятої форми фінансового звіту, і вона не завжди відповідає потребам користувачів чи особливостям роботи підприємств. Таким чином, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку використовуються як основа для національних стандартів бухгалтерського обліку багатьох країн по всьому світу, а також як міжнародний базовий підхід для національних стандартів інших країн.

«Звіт про рух грошових коштів» є основною формою фінансової звітності, яка відображає інформацію про грошові кошти. Цей звіт містить інформацію про те, скільки грошових коштів було отримано та витрачено підприємством протягом звітного періоду. Він складається з трьох відповідних розділів, оскільки відображає рух грошей від трьох різних діяльностей: операцій, інвестицій, фінансів і надзвичайних подій. Згідно до Н(П)СБО 1, метою фінансової звітності є надання споживачам фінансової звітності повної, правдивої і неупередженої інформації про те, як змінилися грошові кошти та їх еквіваленти підприємства протягом звітного періоду. Таким чином, у звіті про рух грошових коштів наведено інформацію про рух грошових коштів, який відбувся в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Підприємства можуть обрати прямий або непрямий метод із відповідною формою при складанні консолідованої фінансової звітності. Складання непрямого методу звіту про рух грошових коштів включає перенесення показників звіту про фінансові результати, тобто звіту про загальний дохід підприємства, на звіт про грошові потоки. Така зміна необхідна, оскільки Звіт про фінансові результати базується на принципі нарахування. Це означає, що доходи визнаються ще до того, як гроші надійшли на підприємство. З іншого боку, грошові виплати вважаються понесеними, коли вони визнаються або нараховуються. Це означає, що грошові виплати можуть ще не бути здійснені на певну дату.

Отже, показники Звіту про фінансові результати потрібно перенести з системи нарахування в касову систему, щоб визначити, скільки грошей

рухається під час поточної операції. Таким чином, компанія розгорнуто показує доходи та витрати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо суми грошових коштів, які рухаються в результаті однієї операції, належать до різних видів діяльності, ці суми наводяться окремо в кожній з них. Звіт про рух грошових коштів не включає внутрішні зміни у складі грошових коштів і негрошових операцій, таких як фінансова оренда, емісія акцій або бартерні операції.

Досліджуючи законодавчо-нормативну основу, можна виділити три основні поточні зміни, пов'язані зі звітом про рух грошових коштів:

1. Можливість складати Розділ I Звіту про рух грошових коштів як прямим, так і непрямим методами із застосуванням відповідних форм (форми № 3 або № 3н). Підприємство може вибрати найкращий метод розрахунку, але для цього необхідно внести зміни в наказ про його облікову політику щодо фінансової звітності. Основні надходження та витрати визначаються за допомогою прямого методу. Він потребує постійного накопичення даних про рух грошових коштів і узагальнення необхідних показників для аналізу.

Чистий прибуток або збиток, отриманий за допомогою непрямого методу, коригується за допомогою операцій негрошового характеру, таких як відстрочення, нарахування минулих років, майбутні надходження або платежі, а також статті доходів і витрат, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю. Він ґрунтується на тому, щоб показники фінансових звітів, такі як баланс і звіт про фінансові результати, були максимально використані, а дані з первинних документів були використані якнайменше.

2. Підприємства не повинні наводити рядки у звіті, якщо інформація не була розкрита (окрім випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді).

3. Додаток 3 до НП(С)БО 1 містить повний перелік статей із назвами та кодами, необхідних для форм фінансової звітності. Для того, щоб додаткова стаття була відображена в Звіті, необхідно одночасно виконати дві умови:

- інформація, яка міститься в додатковій статті, є суттєвою;
- оцінка статті може бути точно визначена.

Окрім зазначених змін, доцільно також порівняти національні стандарти з міжнародними стандартами, зокрема НП(С)БО 1 та МСБО 7, щоб визначити їхні спільні та відмінні риси, щоб визначити зміни, які можуть бути впроваджені в Україні, але ще не були впроваджені в контексті нашої роботи. Першою особливістю цих Положень є те, що вони розглядають поняття «грошові кошти» по-різному. Грошові кошти, як визначено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», включають готівку, кошти на рахунках у банках і депозити до запитання.

Натомість грошові кошти, згідно з МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», складаються з готівки в касі та депозитів до запитання. Крім того, міжнародні стандарти часто використовують термін «грошові потоки», тоді як національні стандарти використовують термін «рух грошових коштів», хоча обидва терміни мають те саме тлумачення. Крім того, відмінною особливістю є те, що в Україні форма Звіту про рух грошових коштів затверджена національними стандартами і повинна бути використана всіма підприємствами (крім банків і бюджетних установ), хоча МСБО 7 надає лише загальне уявлення про форму. Загальною характеристикою цього звіту є те, що він складається з трьох розділів:

Розділ I. рух грошей через операції НП(С)БО 1 визначає операційну діяльність як основну діяльність підприємства, крім інших видів діяльності, які не вважаються інвестиційною чи фінансовою. Своєю чергою, операції, пов'язані із виробництвом чи реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), яка є основною метою заснування підприємства та забезпечує значну частину його доходу, відомі як основна діяльність.

Розділ II. рух грошей через інвестиції. НП(С)БО 1 визначає інвестиційну діяльність як придбання та реалізацію як необоротних активів, так і фінансових інвестицій, які не є частиною грошових коштів.

Однак згідно з МСБО 7 інвестиції в грошові еквіваленти не вважаються частиною інвестиційної діяльності підприємства. Отже, інвестиція повинна бути вільно конвертована у відому суму грошових коштів і мати незначний ризик зміни вартості, щоб її можна було класифікувати як еквівалент грошових коштів у міжнародній практиці.

Отже, на відміну від НП(С)БО 1, фінансові інвестиції короткострокового характеру в МСБО 7 можуть бути включені до операційної (поточної) діяльності.

Розділ III. Фінансова діяльність викликає рух грошей. НП(С)БО 1 визначає фінансову діяльність як таку, що змінює розмір і структуру власного та позикового капіталу підприємства. Банківські позики, як правило, класифікуються як фінансова діяльність у МСБО. Однак банківські овердрафти, які необхідно погасити, є важливою частиною управління грошовими коштами підприємства та відображають її операційну діяльність.

Згідно з МСБО 7, банківські овердрафти можуть бути включені до операційної діяльності. Натомість овердрафти, як банківські позики, офіційно повинні бути включені до грошового потоку фінансової діяльності відповідно до НП(С)БО 1. Наступною відмінністю є те, що згідно з національними стандартами отримані дивіденди та відсотки відображаються у Звіті про рух грошових коштів у складі інвестиційної діяльності, тоді як сплачені кошти відображаються у складі операційної та фінансової діяльності відповідно. З іншого боку, згідно з міжнародними стандартами, сплачені й отримані відсотки та дивіденди можна класифікувати як фінансова або інвестиційна діяльність.

Крім того, згідно з МСБО 7, допустимо класифікувати сплачені дивіденди як частину грошових потоків від операційної діяльності. Мета полягає в тому, щоб користувачі фінансових звітів могли краще оцінити здатність підприємства сплачувати дивіденди з грошових потоків, отриманих від її операцій.

Крім того, національні стандарти вимагають, щоб сплата податку на прибуток вказувалася у Звіті про рух грошових коштів у складі операційної діяльності. Відповідно до МСБО 7 грошові потоки, що виникають від податків на прибуток, можна класифікувати як грошові кошти від операційної діяльності лише в тих випадках, коли їх не можна конкретно пов'язати з фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства. Крім банків і бюджетних установ, юридичні особи усіх форм власності повинні подавати звіт про рух грошових коштів.

Бухгалтерські звіти суб'єктів малого підприємництва складаються відповідно до вимог П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого

підприємства». З іншого боку, пункт 1 розділу IV Н(П)СБО 1 передбачає, що суб'єкти малого підприємства, які застосовують міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств, використовують форму Звіту про рух грошових коштів звітів, який затверджений у додатку 1 до Н(П)СБО 1. Як ми вже зазначили, додаток 1 до Н(П)СБО 1 дозволяє складати Звіт про рух грошових коштів прямим чи непрямим методом із застосуванням форм № 3 або № 3-н відповідно.

Незважаючи на це, звіт про рух грошових коштів обох методів показує, скільки грошей було отримано та витрачено підприємством протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Звіт про рух грошових коштів може бути розглянутий у декількох аспектах завдяки різноманітним формам і методам. Таким чином, користувач отримує повне розуміння операційних, інвестиційних і фінансових операцій підприємства за звітний період. Це дозволяє йому визначити сильні та слабкі сторони конкретного підприємства, поточні та потенційні проблеми, недоліки в управлінні та фінансовій діяльності.

Таким чином, для поступового переходу організації бухгалтерського обліку на основі МСФЗ необхідно відмовитися від жорсткої регламентації обліку, удосконалити національні стандарти та привести їх у відповідність до міжнародних стандартів, а також забезпечити належне професійне навчання практикуючих бухгалтерів. Це необхідно, оскільки український бізнес все більше інтегрується з міжнародними компаніями.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження було зроблено низку висновків, які були як науково-теоретичні, так і практичні. Ці висновки включають вирішення основних завдань дослідження відповідно до мети дослідження:

1. Гроші є універсальним еквівалентом усіх товарів, запасів і продукції, оскільки вони є засобом вираження вартості та є загальним еквівалентом. Грошові кошти є об'єктами бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві, незалежно від його виду діяльності, розміру та форми власності.

2. У бухгалтерському обліку грошові кошти включають готівку, яка зберігається на підприємстві в касі, кошти на рахунках у банках і депозити до запитання. Облік грошових коштів має важливе значення для правильної організації грошового обігу, розрахунків і кредитування, оскільки він сприяє зміцненню платіжної дисципліни та ефективному використанню фінансових ресурсів. Отже, ефективний облік грошових коштів має вирішальне значення для діяльності кожного підприємства.

3. Основним сільськогосподарським засобом виробництва у ..... є земля. Аналізуючи дані таблиці 2.1, можна зробити висновки, що загальна площа земель сільськогосподарського призначення у 2022 році зменшилась на 22,6 % у порівнянні з 2020 роком, в тому числі площа ріллі зменшилась на 29,4 %. Така зміна пов'язана із виходом кількох учасників із членів товариства, із розірванням договорів про оренду земельних паїв. Одночасно відбувається збільшення у 2,4 рази інших видів угідь сільськогосподарського призначення.

4. Напрямок досліджуваного господарства зерново-ріпакового виробництва.

5. У порівнянні з 2020 роком діяльність досліджуваного господарства у 2022 році буде збитковою та нерентабельною, оскільки чистий фінансовий результат становив 37025 тис. грн. збитку. У 2020 році ..... отримало валовий прибуток у розмірі 933 тис. грн., але в результаті операційної діяльності було

отримано валовий збиток у розмірі 13293 тис. грн. У досліджуваному господарстві за період 2020–2022 років річний фонд оплати праці зменшився на 744 тис. грн., а загальна вартість активів зросла на 37,5 %. За цей період дослідження урожайність зернових культур і технічних культур компанії «Княжі лани» майже не змінилася.

6. На наявність грошових коштів ..... негативно вплинуло зниження основних показників господарської діяльності компанії. На кінець 2022 року вони становили 31 тис. грн., майже в 8 разів менше, ніж у 2020 році. В цілому підприємство має хороший фінансовий стан.

7. Компанія керує бухгалтерією та обліком відповідно до національних законів і стандартів. Банківські установи та державні органи здійснюють нагляд за дотриманням законодавства щодо грошового обігу. Ревізійна комісія створена для внутрішнього контролю, щоб забезпечити достовірність інформації, законність господарських операцій і повноту і своєчасність відображення їх в обліку підприємства.

8. У ..... використовується централізована система обліку, а штат бухгалтерії господарства складається з трьох працівників. .... веде бухгалтерський облік за журнально-ордерною формою. Первинний облік касових і банківських операцій здійснюється за допомогою стандартних первинних документів. Касова книга є реєстром аналітичного обліку касових операцій, а виписки банку є реєстром аналітичного обліку банківських операцій. Журнал-ордер №1с.-г. та відомості до нього №1.1с.-г.; №1.2с.-г.; №1.3с.-г. використовуються для синтетичного обліку грошових коштів у досліджуваному господарстві.

Як наслідок, організація операцій з грошовими коштами та розрахунків у системі бухгалтерського обліку є необхідною умовою для отримання точної та своєчасної інформації щодо цих операцій. Це включає удосконалення існуючих форм обліку, створення прозорої системи документообігу та обраних реєстрів,

покращення порядку та способу реєстрації та узагальнення інформації, розробку та створення форм внутрішнього контролю та посадових інструкцій.

Для покращення обліку та контролю грошових коштів, а також їх цільового використання та зберігання в ..... рекомендується:

- первинний облік готівки та коштів на рахунках у банках проводити лише за допомогою стандартних документів, які повинні бути заповнені згідно вимог, без виправлень і обов'язково своєчасно;

- списання грошових коштів із каси підприємства необхідно проводити лише тоді коли є наявні належно оформлені документи;

- своєчасно та щоденно записувати в зведені документи та реєстри аналітичного обліку;

- узагальнюючи дані синтетичного обліку коштів потрібно користуватись реєстрами типової форми, аби забезпечити взаємозвірку даних аналітичного і синтетичного обліку;

- під час інвентаризації каси необхідно дотримуватися інструкцій щодо інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів;

- для зменшення трудомісткості облікової роботи в досліджуваному господарстві було б доцільно використовувати засоби обчислювальної техніки з використанням автоматизованого робочого місця бухгалтера з обліку грошових коштів;

- одним із способів покращення фінансового обліку грошових коштів на рахунках в банках є використання системи «Клієнт-банк», яка дозволяє скоротити час, необхідний для проведення розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П.Й. Методичні проблеми складання звіту про рух грошових коштів та шляхи їх вирішення. Європейський вектор економічного розвитку. 2013., № 1 (14) Ст. 3-11.
2. Бондаренко Н. Організація обліку і контролю грошових коштів / Н. М. Бондаренко, В. В. Таран // Причорноморські економічні студії. - 2017. - Вип. 17. - С. 229-234. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_17_46.
3. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с. - URL: <http://lib.istu.edu.ua/index.php?p=23&id=2331&par=422&page=1>.
4. Гнатенко Є.П. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. Економіка і суспільство. Випуск №5. 2016 р. – с.421-424 - URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/74.pdf.
5. Гордополова Н. В. Методика аудиту звіту про рух грошових коштів / Н. В. Гордополова, В. В. Ясишена // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Вип. 23 : У 3 ч. / М-во освіти і науки України, Черк.держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – С. 111 – 116. – (Серія : Економічні науки). - URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/19400>.
6. Гріщенко, І. В. Економічна сутність грошових коштів підприємства [Текст] / І. В. Гріщенко, О. В. Балахонова // Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.[м. Вінниця,20 квіт. 2017 р.] / орг. ком. А. І. Крисоватий, З.-М. В. Задорожний, Б. В. Погріщук [та ін.]. - Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2017. - Т. 1 : Ч. 2. - С. 25-27.- URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/23356>.
7. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцурпатий, У.О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури»,2014.–496с.-URL:https://img.yakaboo.ua/media/mediagallery/pdf/v/n/vnutr_guzal.pdf.
8. Дерій М.В. Облік і контроль грошово-розрахункових операцій в

житловому будівництві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит»/ М.В. Дерій – Тернопіль–2013–259с.-URL:http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.

9. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К. : Центр навч. літ. 2012. – 368 с. - URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/holner_Inna/Finansovyi_oblik_za_mizhnarodnymy_ta_natsionalnymy_standartamy.pdf?PHPSESSID=h57qgu77ncgl6f5iju7i7204q4.

10. Закон України «Про аудиторську діяльність». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

11. Закон України «Про банки і банківську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

12. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : від 16.07.99 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.07.2021.- URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

13. Зінченко О.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. / О.В. Зінченко// Бухгалтерський облік, аналіз та аудит - URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf.

14. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення. Журнал Глобальні та національні проблеми економіки Випуск № 10.-2016р. - URL: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1996-ivchenko-l-v-sutnist-groshovikh-koshtiv-pidkhodi-do-viznachennya>.

15. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Документ z0377-04, чинний. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>.

16. Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій».-URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

17. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>.

18. Крупка Я. Д. Фінансовий облік: [підручник] / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь[та ін.]. – 4-те вид., доповн. та переробл. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017.– 451с.-URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37631/1/%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf>.
19. Мага К. І. Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: збірник наукових праць студентів Тернопільського національного економічного університету. - Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – С. 35-37. - URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/684/1/38.pdf>.
20. Макаренко О.В. Аналіз нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів. Наукові праці SWorld. 2017. №1. С. 8-14. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer42/28.pdf>
21. Меліхова Т. О. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту касових операцій як дієвий засіб підвищення ефективності діяльності підприємства. Економіка та держава. 2019. № № 5. С. 9–15. - URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4316&i=1>.
22. Меліхова Т. О. Удосконалення методичних засад аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством/Т. О. Меліхова, Н. С. Чакалова // Інвестиції: практика та досвід. - Київ:ТОВ "ДКС Центр", 2019, № 5. - С.32-41. - URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3053&i=2>.
23. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: [Пер. з англ. мови] / О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ “ІАМЦ АУ “Статус”, 2018. – 1172 с. - URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.
24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» Документ 929_019.–URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text.
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

26. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2016=2017 рр. року. Частина 1 / Пер. з англ. мови О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, Т. Ц. Шарашидзе. К. : Міжнародна федерація бухгалтерів.1026 с. - URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-audit>.

27. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. URL: <http://uazakon.com/big/text892/pg1.htm>.

28. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств. Наказ Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 р. №390 URL: <http://www.uazakon.com/big/text1166/pg1.htm>

29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

30. Облік у зарубіжних країнах [текст] : навч. посіб. / [О. М. Губачова, С. І. Мельник]. – [2-ге вид.. перероб. та доп.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. –400 с. - URL: https://cul.com.ua/preview/oblik_zarub_Gub.pdf.

31. Огійчук М.Ф. Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів. – К.: Алерта, 2010.- 584 с.

32. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.

33. Податковий кодекс № 2755 - VI від 02.12.2010р. зі змінами та доповненнями. Дата оновлення: 21.11.2021, підстава - 1617-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

34. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затв. постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.

35. Положення про документальне забезпечення записів в

бухгалтерському обліку, наказ МФУ №88 від 24.05.95р. - z0984-21//URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

36. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ МФУ від 27.06.2013 р. за № 628.- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>.

37. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. Є. Скоробогатова. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікрянського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/20080/1/%d0%a1%d0%ba%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d0%b3%d0%b0%d1%82%d0%be%d0%b2%d0%b0_%d0%9d%d0%9f_%d0%91%d1%83%d1%85%be%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba_.pdf.

38. Слюсаренко В.Є. Аудит: сучасний стан та перспективи розвитку на Україні. Монографія. – Ужгород; «УжНУ», 2014. – 200 с. - URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/9339>.

39. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М.Р. Лучко, С.М. Жукевич, А.І. Фаріон – Тернопіль: ТНЕУ, – 2016. – 304 с. 81.

40. Чебанова Н.В. Бухгалтерський облік на підприємствах залізничного комплексу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. В. Чебанова, Т. І. Єфіменко, О.Г. Кірдіна, В.Ф. Мінка, В.М. Орлова; Укр. держ. акад. залізн. трансп. - Харків : УкрДАЗТ, 2014. - 508 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>.

41. Shapovalova Alla, Kuzmenko Olena, Polishchuk Oleh, Tetyana Larikova, Myronchuk Zoriana (2023), National accounting and reporting standards in the era of digitalization of the economy. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2023. Vol. 4 (52). P. 33-52. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4102> <https://doi.org/10.55643/fcapt.p.4.51.2023.4102> Web of Science.